

Magasinet der tager pulsen
på dansk og international
miljøpolitik

GLOBAL ØKOLOGI

NR. 3 | 18. ÅRGANG | SEPTEMBER 2011

TEMA DANSK EU-FORMANDSKAB

Vækst med grønt fortegn?

Green eller *greenwash* af EU's landbrugspolitik? s. 17

Energi: Forhandlinger skal i hus s. 14

VE-fællesskab som første prioritet s. 11

20 år – Tillykke til Det Økologiske Råd! s. 26

Foto: Levent Abdurrahman Cagin

TEMA: Dansk EU-formandskab

Danmark overtager EU-formandskabet 1. januar 2012. Global Økologi ser i dette nummer på Danmarks muligheder for at sætte en Grøn Dagsorden. Der er flere muligheder; 30% CO2-reduktion i 2020, vedvarende energi, ressourceeffektiv økonomi. Kan Danmark gøre en forskel, eller har vores image lidt for meget skade i EU?

Læs interview med Dan Jørgensen, analyser og baggrund

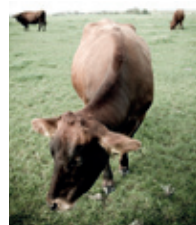

Foto: Tina Lortien

TEMA: EU landbrugspolitik

Landbrugsstøtten er til forhandling under det danske EU-formandskab. Hvor står mulighederne for et grønnere landbrug i EU? **Få baggrund s. 17**

Foto: Andrew Rich

20 år – Tillykke!

Det Økologiske Råd fylder 20 år. Vi har spurgt andre hvad de mener om os – og får ros og kærlige indspark fra bla. tænketanke og miljøministeren. **Læs s. 26-27**

INDHOLD

- 4 20 år – Tillykke til Det Økologiske Råd!
- 6 Energisiden der sparer

7 TEMA: Dansk EU formandskab: Vækst med grønt fortegn?

8 Vækst med grønt fortegn?

Af Tina Læbel, redaktør Global Økologi

11 Første prioritet til europæisk VE-fællesskab

Af Niels Henrik Hooge, redaktionsmedlem Global Økologi

14 Direktiverne for energieffektivitet og energibeskatning: *Forhandlingerne skal i hus!*

Af Søren Dyck-Madsen, Energi- og klimaekspert i Det Økologiske Råd

17 EU's fælles landbrugspolitik: Green eller greenwash?

Af Leif Bach Jørgensen, landbrugsfaglig medarbejder Det Økologiske Råd

20 REACH og hormonforstyrrende stoffer: Dansk påvirkning kan forbedre forbrugerbeskyttelse og konkurrenceevne

Af Lone Mikkelsen, kemikaliemedarbejder Det Økologiske Råd

22 Kurs mod grøn omstilling

Af Anne Mette Wehmüller, Trafik- og energimedarbejder Det Økologiske Råd

24 20 års miljødebat: Det siger tidligere formænd

26 20 års miljødebat: Det siger de andre om os

28 Bognyt

30 Nyt fra DØR

32 Valget er også et klima-valg!

Global Økologi nr. 3, 18. årgang, september 2011 / **Redaktion** | Tina Læbel (ansv.), Tanja Brennecke, Maja Kirkegaard, Bent Kristensen, Bo Normander, Uffe Geertsen, Claus Wilhelmsen, Xenia Thorsager Trier, Kåre Press-Kristensen, Niels Henrik Hooge / **Layout**: Birgitte Fjord | Grafisk design / **Udgiver**: Det Økologiske Råd, Blegdamsvej 4B, 2200 Kbh N. Tlf. 3315 0977, fax 3315 0971, info@ecocouncil.dk / Global Økologi udkommer fire gange årligt, pris: 345 kr./år, 195 kr/år (stud., ledige, pens.) / Redaktionens og Det Økologiske Råds synspunkter afspejles kun i indlæg, hvor dette er angivet. / **Tryk**: KLS Grafisk Hus / **Papir**: Arctic Volume White FSC 90g / **Forside**: seraficus / Næste deadline 25. oktober 2011. Næste nummer udkommer nov.-dec. 2011 / © Global Økologi | forfatterne / ISSN 0909-1912 / **Støttet af Undervisningsministeriets tips & lotto-midler.**

EU-formandskabet skal arbejde for miljø og klima

Christian Ege,
sekretariatsleder,
Det Økologiske Råd

Mange har travlt med at diskutere forventningerne til det danske EU-formandskab. På den ene side skal man ikke have overdrevne forestillinger om, hvad et formandskab kan udrette. På den anden side er det nødvendigt at sætte nogle mål, som netop Danmark som formand må søge at nå.

Et oplagt mål er at få noget ambitiøst igennem på klima- og miljøområdet. Her har mange, f.eks. de europæiske miljøorganisationer, store forventninger til det danske formandskab. Dette vil nemlig udgøre en 'ø' imellem en række formandskaber, som ikke prioriterer klima og miljø – i år det ungarske og det polske formandskab, og efter det danske kommer Cypern og så Irland. F.eks. har Polen indledt sig formandskab 1. juli i år med at søge at lægge EU's klimapolitik død, ligesom Polen har erklæret, at miljøhensyn ikke skal spille en større rolle i EU's landbrugspolitik – på trods af et skrigende behov for, at der sker noget på begge områder.

Den globale politiske proces for at stoppe de menneskeskabte klimaforandringer er gået i stå efter det mislykkede COP15 i København i 2009. EU, som tidligere var drivende i Kyoto-processen, har tabt pusten, og der er ingen der politisk sætter sig i spidsen for at drive processen fremad. Det er skidt for klimaet, men også for erhvervslivet, som netop kunne bruge skærpede krav på klimaområdet til at anspore til innovation og dermed opnå en styrkeposition på fremtidens markeder. Vi risikerer, at Kina og Sydkorea løber med hele cleantech eventyret, hvis ikke Europa er fremme i skoene.

Som det fremgår af temaet i dette blad, er der flere vigtige spørgsmål, som ser ud til at komme til forhandling under det danske formandskab. Det gælder direktivet om energibesparelser, hvor Kommissionen bl.a. foreslår at pålægge energisel-

skaberne en spareforpligtelse – efter dansk forbillende – samt at det offentlige skal energirenovere mindst 3% af sine bygninger hvert år. Det gælder ændring af direktivet om energiskatter, hvor man vil hæve den lave beskatning af diesel, som vi ser i de fleste medlemslande i dag.

Inden for landbrugspolitikken er der brug for en omlægning fra direkte støtte til bønderne over til støtte til økologi og andre miljøforbedringer. Det bliver op ad bakke, men så meget desto mere er der brug for, at nogen lægger sig i selen for det. Kommissionen foreslår, at 30% af støtten skal være betinget af opfyldelse af miljøkrav – men det er for Danmarks vedkommende i høj grad krav, som allerede er opfyldt.

Inden for kemikaliepolitikken er det bl.a. vigtigt, at EU snart får kriterier for hormonforstyrrende stoffer. Disse bør reguleres på linie med f.eks. kræftfremkaldende og fosterskadende stoffer. Danmark gør en god indsats, bl.a. ved at foreslå stoffer reguleret, hvor der også tages hensyn til de såkaldt samvirkende effekter eller cocktail-effekter – altså at flere stoffer, der optræder sammen, kan gøre skade, selv om hvert enkelt stof ikke er over en kritisk grænse. Dette skal der også følges op under formandskabet.

Endelig holder FN i juni 2012 det globale Rio+20 topmøde, hvor man samler op på processen om bæredygtig udvikling, som startede på Rio-konferencen i 1992. Grøn økonomi og bæredygtig udvikling, er hovedtemaer og formentlig står vedvarende energi også højt på dagsordenen. Også her vil det danske formandskab have en rolle at spille.

Alt i alt er det vigtigt, at vi her ved folketingsvalget sætter kryds ved partier, som prioriterer klima og miljø højt – også af hensyn til det danske EU-formandskab.

Ny miljøforening 1991

Det Økologiske Råd blev stiftet i 1991 med det formål at udvikle nye og bæredygtige veje til et bedre miljø og klima. Foreningen blev bl.a. stiftet, fordi mange var utilfredse med, at Det Økonomiske Råd – som var og er på finansloven, ikke beskæftigede sig med natur og miljø.

Miljøpris

I 2009 modtog Det Økologiske Råd Aase & Ejnar Danielsens Miljøpris på 250.000 kr. for bl.a.: ”Dybdeborende og kritiske analyser – og for konstruktive forslag til en offensiv miljø- og klimapolitik – og for stort mod og faglig styrke.”

Miljøsejr – Farlige dieselpartikler

Vi rejste debatten om trafikens farlige dieselpartikler, det har ført til skærpet lovgivning. Senest har Det Økologiske Råd sat fokus på skibstrafikkens luft- og klimafurening. Skibstrafikkens forurening transporteres over store afstande og bidrager markant til miljø- og sundhedseffekter på land. Det Økologiske Råd foreslår en miljømærkning af skibe fra A-E.

Det Økologiske Råd fylder 20 år. Vi stiller skarpt på de næste 20 års udfordringer. Bo Normander, formand for Det Økologiske Råd siger:

Kritisk vagthund med visioner

■ Af Tina Læbel, redaktør Global Økologi

En dansk valgkamp, der i den grad fokuserer på økonomi og vækst. En global økonomisk krise, der nu har varet et par år. Det Økologiske Råd blev for 20 år siden oprettet for at være en modvægt til Det Økonomiske Råd, og netop den rolle skal vi stadig værne om:

”Grundlæggende har vi intet lært af den finansielle krise. Den har ikke rykket ved vores usunde levevis. Vi lever stadig i et forældet forbrugersamfund, hvor vi blot arbejder for at tjene penge til endnu mere forbrug. Vi har brug for nye visioner og værdier, som ikke sætter materiel vækst og BNP over alt andet”, siger Bo Normander.

Den (især) vestlige verdens overforbrug af ressourcer fører til rovdrift på naturen og forurening af jord, vand og luft, men folk forstår stadig ikke, at forbrug og miljødelæggelser hænger sammen.

”Det Økologiske Råd skal være med til at gøre det forståeligt for folk, at der er en sammenhæng mellem den økonomiske og den økologiske krise. Svaret på en økonomisk krise er ikke automatisk mere vækst. Vi skal både spare og udvikle os ud af krisen. Vi skal udvikle ny smart energiteknologi. Men vi skal også lære at spare på ressourcerne og tage det alvorligt, at adgangen

til billig fossil energi snart får en ende,” fortsætter han.

Den skæve trafikudvikling

Et af de områder, som Det Økologiske Råd også bør have hovedfokus på i de kommende år, er trafikken, ca. 33% af vores CO₂-udledning kommer herfra. Derfor skal der ske noget.

”I de sidste ti år har politikerne blot ladet stå til, alt imens trafikken har slugt mere og mere energi. Lad os derfor have en vision om, at al transport skal være elektrificeret indenfor de næste ti år,” udtaler Bo Normander.

Eldrevet transport (fx elbiler) er langt mere energieffektivt og vil være et stort skridt i den rigtige retning, men ikke nok, siger han videre. Fx sidder folk i lange køer rundt om København og spilder sammenlagt omkring 130.000 timer hver dag. Det er hverken godt for miljøet eller økonomien. Vi skal ændre trafikvaner, så vi får højere mobilitet, altså at folk kan komme hurtigere frem. Det skal ske ved at fremme de fælles løsninger (den kollektive trafik) frem for de individuelle løsninger (personbil). I København vil den bedste løsning være at indføre en betalingsring for at få pendlere til at tage toget (eller cyklen) frem for bilen.

Det Økologiske Råd

”Det Økologiske Råd skal være med til ændre folks **kulturelle værdier**, så vi ikke blot arbejder for at tjene penge til mere forbrug, men det bliver en udfordring både at være **visionære og konkrete**”

Bo Normander, formand for Det Økologiske Råd siden 2010.

Landbruget må omstille

Landbruget er den største forvalter af natur herhjemme, da over 60% af Danmarks areal er landbrugsjord, og også et højt prioriteret område.

Landbrugsudviklingen i de seneste år har ført til færre og større bedrifter, samtidig med at mange landmænd står i en økonomisk krise. Effektiviteten, herunder monokulturer og en ekstrem høj animalsk produktion har givet forringelser i naturen, faldende biodiversitet og et forurennet vandmiljø. Derfor er det tid til at tænke nyt:

”Det landbrug, vi har i dag, har mentalt ikke flyttet sig de sidste ti år. Landbruget står i en stor økonomisk og økologisk krise, og det er tid til at træffe de nødvendige beslutninger nu. En vision for det danske landbrug må indebære, at vi i fremtiden ikke kun konkurrerer på pris, men også på kvalitet,” udtaler Bo Normander og uddyber:

”Det betyder, at landbruget skal være mindre industrialiseret, at svineproduktionen skal være mindre, at flere jordbrug skal omlægges til økologi, og at landmændene igen skal se sig selv som de vigtigste naturforvaltere, så vi fx får flere græssende dyr på overdrev og engarealer. En fælles vision mellem de grønne organisa-

tioner og Landbrug & Fødevarer om at standse tabet af biodiversitet, kunne være en vej frem.”

20 år for Rio

Til næste år er det tyve år siden, at det første store internationale topmøde om miljø fandt sted i Rio de Janeiro, og FN holder i juni 2012 et globalt Rio+20 topmøde, hvor man samler op på processen om bæredygtig udvikling.

”Desværre må vi jo konstatere, at der stadig både globalt og i Danmark er langt til et bæredygtigt samfund. Dertil er vores globale fodaftryk alt for stort, og derfor er det vigtigt, at det Økologiske Råd også de næste 20 år presser på for en bæredygtig udvikling, siger Bo Normander og tilføjer, som sagt gælder det især om at ændre vores værdier, så vi finder glæde ved at leve bæredygtigt, have mere tid og omdefinere ’det gode liv’ til at være andet end stræben efter materiel status.”

Til forskel fra dengang, hvor organisationen var ung, så er den støtte, vi modtager i dag mere specifikt knyttet til enkelte projekter, som ofte kræver specialviden, hvor støtten tidligere blev givet mere bredt. Og det giver sine udfordringer:

”Det Økologiske Råd skal fortsat male med den brede pensel og

have de store visioner. Det gælder for energi og klima, trafik, kemikalier og landbrugsområdet, men også på kontroversielle områder, som når vi stiller spørgsmålstegn ved vækst og BNP. Vi skal være visionære uden samtidig at give køb på vores faglige tradition og høje troværdighed, når det gælder specifikke vidensområder. Det er klart en udfordring. Men Det Økologiske Råds første 20 år har vist, at vi har en vigtig plads i samfundsdebatten, både som kritisk vagthund og som dem der forsøger at skabe nye visioner for fremtidige generationer,” afslutter han.

Læs om miljødebatten dengang
Det Økologiske Råd var yngre, og læs om hvad de andre siger om os på side 24-27.

Utrættelig indsats – Energibesparelser

Vi peger på virkemidler til fremme af energibesparelser og vedvarende

energi, herunder økonomiske virkemidler, der erfaringsmæssigt er blandt de mest effektive. Vi arbejder bredt med at fremme inddragelse af energisparehensyn i alle dele af byggeriet og boligen og indgår i en række samarbejder på området. Hæftet her er seneste udgivelse.

Husdyrklager – mindre forurening

Vi har udført et stort arbejde med godkendelser af husdyrbrug – for at sikre, at kravet om at bruge ”Best Available Technology” overholdes. Det mødte i starten megen kritik i landbrugskredse, men vi har indtil nu fået medhold i samtlige klager, som er afgjort i Miljøklagenævnet (174 sager), og vi kan nu se, at kvaliteten i kommunernes afgørelser er steget markant. Vi venter stadig på afgørelse i 250 sager.

Fastholdt fokus – kemikaliepolitik

Vi har været aktive medspillere i EU’s store kemikaliereform REACH, der blev vedtaget i 2006. Siden har området ligget i skyggen af andre emner, men i maj i år har vi fået en stor bevilling fra Velux-fondene til et tre-årigt kemikalieprojekt om især hormonforstyrrende stoffer, nanopartikler og cocktaileffekter. I samarbejde med RUC og DTU.

ENERGISIDEN DER SPARER

20
år
DET ØKOLOGISKE RÅD

Vi fejrer en organisation, som hviler på grundlæggende demokratiske værdier, som søger indflydelse via dialog, men som også kan vise tænder, når det er nødvendigt. I skal have tak for samarbejdet og for de spark I også fra tid til anden uddeler.

Lars Aagaard, adm. dir. Dansk Energi, i anledning af Det Økologiske Råds fødselsdag (læs hele udtalelsen s.27)

Anbefalet af Go' Energi

Elsparefonden fik i marts 2010 nyt navn og hedder nu Go Energi. Det nye Go' Energimærke afløser det gamle "anbefalet af elsparefonden", men hjælper stadig til at finde de mest energieffektive hårde hvidevarer, og de billigste i længden.

Kør taxa i elbiler

Danmarks største taxaselskab, Taxa 4x35 vil udskifte store dieseltaxaer i København med lydløse elbiler, der ikke har noget udslip af farlige partikler. Målet er i 2020, at hele flåden kører på el – foreløbig vil der til april næste år køre 30 el-taxaer rundt i Kbh. EA Energianalyse skal hjælpe med at afklare, hvordan man kan få el-taxaerne til at fungere i den daglige taxatrafik. Problemet er fortsat den begrænsede rækkevidde.

Frederiksberg satser på Grøn bilpark

Frederiksberg Kommune har indgået en kontrakt med Det Økologiske Råd om at skabe en grønnere bilpark. Kontrakten Cleaner Car Contract fastsætter en grænse på 130 g CO₂/km, som nye personbiler i gennemsnit må udlede i 2012. Se også s. 30.

Europas mest energivenlige villa

EU's mest energivenlige villa bliver nu bygget i Randers. Villaen er for det første højisoleret og udnytter solens varme optimalt gennem vinduerne. Desuden er der solceller på taget og jordvarme. Endeligt bliver varmen genindvundet i ventilationsanlægget. Resultatet er, at huset kan levere 3.500 KW i timen til forbrug – altså et overskud af energi, der skal gøre det gratis rent driftsmæssigt for en familie at bo i huset. Randers Arkitekten er ophavsmand til Energy Study House.

Solceller betaler sig

Nu er det blevet en god forretning for husejere at købe solceller til at lave strøm fra husets tag. Det er regeringens nye skattefradrag for arbejds løn til moderniseringer, der har forbedret økonomien i den private solelektricitet, ligesom solcellerne løbende er blevet billigere. Investeringen ligger normalt over 100.000 kr., men skattefradraget giver en besparelse på omkring 10.000 kr., og investeringen kan være tjent hjem i løbet af ti år.

Det danske EU-formandskab i 2002 banede vejen for Østudvidelsen, hvor ti nye lande blev optaget. Billedet her er taget umiddelbart efter at udvidelsestraktaten blev underskrevet d. 16 april 2003. Prioriteterne for det kommende danske EU-formandskab bliver først offentliggjort sidst på året.

Foto: EU

GLOBAL ØKOLOGI

TEMA 3 | 2011

DANSK EU-FORMANDSKAB: Vækst med grønt fortegn?

Sidst Danmark varetog EU-formandskabet i 2002 – blev der banet vej for den historiske Østudvidelse med optagelse af ti nye kandidatlande. Succesen tilskrives især forberedelse, målrettedhed og godt hånddelag. Fra start af var der fem klare målsætninger – visionen om ét Europa – udvidelsen var hovedopgaven. Bæredygtig udvikling var et andet prioriteret mål, hvor bl.a. liberaliseringen af EU's el – og gasmarkeder blev forhandlet på plads.

Når Danmark igen overtager EU-formandskabet 1. januar 2011, vil fokus især være på den finansielle og økonomiske krise og mulighederne for at skabe ny vækst. Global Økologi ser i dette tema nærmere på mulighederne for at sætte en grøn dagsorden. For oplagt vil det være, at sætte ambitiøse mål på klima- og miljøområdet, som både kan føre til mindre forbrug af energi, øget konkurrenceevne, bedre klima og flere grønne jobs. Men er det en reel mulighed?

Vi har talt med Dan Jørgensen, mangeårigt medlem af EU-parlamentet for Socialdemokraterne. Han peger på flere oplagte muligheder, men maner også til forsigtighed, for Danmark har for tiden et imageproblem i EU. Læs interviewet s. 8

På energiområdet skal der bl.a. forhandles om direktivet for energibesparelser. EU's potentiale for energieffektivitet udnyttes langt fra, selvom der er oplagte fordele fx grønne jobs. Kommissionen har

derfor fremlagt nye virkemidler, og Danmark kan få en nøgleposition, når kompromiserne landene imellem skal forhandles på plads. Læs baggrund og analyse på s. 14-16

Indenfor landbrugsområdet er der især fokus på forhandlinger om EU's budget for 2014-2020, som bliver Danmarks største opgave under formandskabet. Landbrugsstøtten udgør 42% heraf, og fra start af var der lagt op til, at landbrugsstøtten skulle omlægges til støtte til mere økologi og andre miljøforbedringer. Det Økologiske Råd ser en reel fare for, at de krav nu udvandes. Læs artiklen s. 17

Vi kigger også nærmere på området farlig kemi, hvor Danmark besidder unik viden i forhold til cocktail-effekter af hormonforstyrrende stoffer. Du kan læse om mulighederne for, at vi faktisk får en regulering på området på side 20.

En anden stor begivenhed, som vi også sætter fokus på i dette nummer, er Det Økologiske Råds 20 års fødselsdag. Til trods for trange tider, hvor rådets eksistens langt fra var sikker, har vi nu i 20 år kvalificeret miljødebatten, såvel nationalt som europæisk og internationalt. Det vil vi gerne fejre, også sammen med dig! Du er derfor inviteret til fest og stor konference d. 11. november. Ses vi?

God læselyst, Redaktionen

Vækst med *grønt* fortegn

Interview Grøn vækst er ikke bare en mulighed, men måske vores *eneste chance* for at komme ud af den økonomiske krise. Det kommende danske formandskab bør gribe bolden, siger mangeårigt medlem af EU-parlamentet Dan Jørgensen.

■ Af Tina Læbel, redaktør
Global Økologi

Når Danmark om kort tid overtager EU-formandskabet, er der rige muligheder for at sætte en grøn dagsorden, for nok står EU i en finansiel og økonomisk krise, men enhver krise er også en mulighed for at tænke sig om, og optimere vores produktionsmetoder, så vi kan blive mere konkurrencedygtige, samtidig med at vi også gør godt for miljøet, siger medlem af Europaparlamentet for Socialdemokraterne Dan Jørgensen til Global Økologi.

”Vores største chance er, at vi bliver tvunget til at tænke grønt og til at tænke i ressourceeffektivitet i forhold til vores produktion og som forbrugere. En af de store udgiftsposter i EU går til import af energi, de udgifter for dyrer samtidig produktionen. Derfor er der et enormt vækstpotentiale i at energieffektivisere, det vil gavne både betalingsbalancen og give EU en bedre forsyningsikkerhed”, fastslår han videre.

Ikke kun pris

1. januar 2012 overtager Danmark EU-formandskabet efter Polen og den største sag, bliver uden tvivl at forhandle EU's syvårige budgetramme for 2014 til 2020 på plads. Det drejer sig bl.a. om strukturfonds- og landbrugsbevillinger samt et antal større ramme- og handlingsprogrammer på bl.a. miljø-

og forskningsområdet samt konkurrenceevne og innovationsområdet. Landbrugsstøtten udgør langt den største del af budgettet med 42% og selvom de forhandlinger næppe bliver færdigbehandlet under et dansk formandskab, så vil der pågå vigtige møder, hvor Danmark sidder for bordenden og skal trække konklusionerne op.

Om konklusionen bliver, at vi får en mere miljøvenlig landbrugsstøtte i fremtiden, hvor klimahensyn, grundvandsbeskyttelse, biodiversitet og natur også bliver tilgodeset betvivler bl.a. Det Økologiske Råd (se s 17). Dan Jørgensen ser dog ingen grund til at dømme et fremtidigt grønnere landbrug ude:

”Det er for tidligt at sige noget om endnu. Faktisk var Kommissionens udspil grønnere, end hvad man turde have håbet på. Fjenderne i spillet om landbrugets fremtid er ikke kommissionen, men de lande, som ikke ønsker nogen forandring i landbrugets praksisser, fx Frankrig og Spanien.”

Dan Jørgensen selv ser gerne forandringer:

”I lang tid har landbruget i EU ene og alene konkurreret på pris, men hvem siger, at kineserne ikke kan producere grise ligeså effektivt som os? Vi skal væk fra den tankegang. Vi skal have andre parametre med som dyrevelfærd, biodiversitet, økologi, klima og fødevarerikkerhed. EU og Danmark skal levere 1.klasses landbrugsprodukter. Produkterne bliver godt nok lidt dyrere, men hellere et landbrug i B&O-klasse end en discount udgave.”

Dan Jørgensen har siden 2004 været medlem af Europa-Parlamentet for Socialdemokraterne. Han har været gruppeformand for de danske socialdemokrater i Parlamentet siden 2009 og er næstformand for Udvalget for Miljø, Folkesundhed og Fødevarerikkerhed.

Hans seneste bog 'Grønt Håb – Klimapolitik 2.0' er anmeldt i Global Økologi nr. 1/2011.

Gå efter 30% reduktion

I energisammenhænge vil der under formandskabet især være fokus på forhandlinger om to direktiver: Energibeskatnings- og Energieffektivitetsdirektivet. Vedtagelse af ambitiøse krav i begge direktiver er afgørende for en forbedret energi- og klimaindsats i hele EU. Og her er der gode muligheder for at Danmark kan opnå resultater:

”Alle i Bruxelles spidser ører og hører efter, når der tales om energieffektivitet, du kan også sige, at det er svært at være imod. Hvem vil ikke gerne spare energi, og bruge pengene på noget andet? Det klart at, at hvis man lever af at sælge energi fra kul, kan man have andre interesser. Men overordnet, mener jeg det er realistisk, at Danmark kan opnå resultater her,” siger Dan Jørgensen

I februar i år erkendte EU, at målet om 20% energieffektivitet i 2020, som modsat de andre mål i 20/20/20 planen er en hensigtserklæring, ikke nås med de nuværende midler, selvom der er store potentialer i bygninger, transport, produkter og processer. Ekspert peger på, at opbakningen til energieffektivitet, vil få et betydeligt skub, hvis målet for CO₂-reduktioner øges til 30% inden 2020.

”Det vil da være oplagt for det danske formandskab at spille ud med, at EU går efter en 30% CO₂-reduktion i 2020. Men det kræver så, at klimakommissær Connie Hedegaard stiller lovforslaget, og desværre ser det ikke ud til, at hun kan samle et flertal pt. til det, men det kan jo ændre sig,” siger han videre.

Den finansielle krise er ellers allerede kommet klimaet til gode, for udledningerne af CO₂ er faldet. Faktisk er EU ikke langt fra at opfylde sin bundne målsætning om 20% CO₂-reduktioner inden 2020. CO₂-indholdet var i 2009 i forhold til 1990 reduceret med hele 17%.

Ressourceeffektiv økonomi

I EU's 2020 plan for at booste vækst og jobskabelse er der søsat et nyt flagskibs initiativ et *Resource efficient Europe*, og det bør det danske formandskab også holde et våget øje med, mener Dan Jørgensen:

”Der er stærke økonomiske incitamenter i det for virksomheder, nogle er allerede i gang med at optimere deres produktionsgange, men også for samfund fx i forhold til genbrug og affald. Miljøkommissær Janez Potočnik har da også for nylig udtalt, at ressourceeffektivitet bliver en af EU's hovedprioriteter fremover.”

Det Internationale Panel for Ressourceforvaltning påpeger i en ny rapport, at lovgivere og politikere bør benytte sig af skatter og afgifter til at tilskynde til mere effektiv udnyttelse af ressourcer. Det er dog ikke nødvendigvis den måde, EU skal gribe det an på:

”Fælles skattepolitik i EU er ikke populær, og Danmark er jo ikke mindst modstander heraf. Vi kan godt have en overordnet målsætning om at landene skal effektivisere deres ressourceforbrug med fx 20%, men vi bør overlade til landene selv, at finde ud af hvordan. Nogle vil måske lægge afgifter på, andre belønne god adfærd. Jeg mener ikke EU skal være alt for ortodoks i sit valg af virkemidler,” fortæller han videre.

Der er endnu ikke kommet et konkret udspil fra kommissionen til hvordan de enkelte lande i EU skal opnå øget ressourceeffektivitet, men der er forlydende om, at et udspil vil indeholde krav om, at medlemslandene skal opgøre naturskadelige tilskudsordninger.

”Det er et rigtig godt forslag, siger Dan Jørgensen, tænk hvis vi kunne tvinge landene til at lave sobre opgørelser over tilskudsordninger, der rent faktisk ødelægger miljøet. Det er oplagt på landbrugsområdet, men trans-

portområdet bør også underkastes et kritisk blik. Hvad koster det af naturødelæggelser blindt at støtte konventionelle udvidelser af motorvejsnettet, fremfor at satse på vand- og jernbanetransport?”

Imageproblem

Danmark har et par muligheder for at sætte en grøn vækst-dagsorden, spørgsmålet er bare, om ikke det i dag modsat 2002, hvor Danmark med succes forhandlede Østudvidelsen igennem, er blevet sværere? Formandskaberne er i dag såkaldte Trioformandskaber, hvor Polen, Danmark og Cypern i fællesskab fremlægger en dagsorden. Ligesom EU i dag består af 27 lande, mod 15 i 2002. Det er dog ikke her det største problem ligger:

”Vores største problem pt. er, at vi har et imageproblem, som gør, at vi har sværere ved at få indflydelse. COP15-fiaskoen udstillede vores ringe forhandlingsevne og grænsestriden senest med krav om særaftaler, svækker vores image. Danmark er et lille land, og hvis man skal gøre sig fortjent til indflydelse, skal man være det gode eksempel, der går foran med dygtighed og kompetence. Desværre er der i de senere år sået tvivl om Danmarks evne til at levere varen,” afslutter Dan Jørgensen.

De danske prioriteter til overtagelse af EU formandskabet bliver offentliggjort sidst på året. Allerede nu kan man dog på Udenrigsministeriets hjemmeside læse, at DK har en fornyelsesdagsorden med tre temaer: Fokus på EU-borgere, EU' globale rolle og økonomisk vækst. Måske det bliver vækst med grønt fortegn?

Tina@ecocouncil.dk

Velstand fører til øget brug af ressourcer og miljøskader

I modsætning til den almindelige opfattelse, at større velstand afsætter et mindre miljømæssigt fodspor, fremlægger et nyt panel Det Internationale Panel for Ressourceforvaltning nu en lang række eksempler på, at velstand og menneskelig miljøpåvirkning vokser parallelt med hinanden.

I rapporten Environmental Impacts of Consumption and Production: Priority Products and Materials, er en af de vigtigste konklusioner, at mere end halvdelen af verdens samlede fødevarer nu anvendes som foder til dyr, og at en fordobling af velstanden typisk resulterer i en forøgelse af miljøbelastningen med 60-80%.

Ved hjælp af livscyklusanalyser katalogiserer rapporten de materialer og den energi,

der kræves til produktion, forbrug og bortskaffelse, og den identificerer de processer, produkter og materialer, der er mest ansvarlige for miljøskader rundt om i verden. Øverst på listen står landbrugsprodukter, især produkter fra dyr, idet dyr altså spiser mere end halvdelen af verdens samlede afgrøder. Brugen af fossile brændstoffer er også i skudlinjen, særlig elværker og andre energiintensive industrier, boligopvarmning og transport. Plast, jern, stål og aluminium er blandt de materialer, der har den største påvirkning igennem hele deres livscyklus.

Ressourceeffektiv økonomi

I takt med at den globale økonomi og befolkning vokser, vokser også presset på verdens ressourcer. Det vil forudsiger EU-kommissionen ikke alene føre til voksende konkurren-

ce, det vil også få prisen til stige og fordyre produktionen i EU. Som et led i **Europas vækststrategi 2020** er der søsat syv flagskibe, som skal skabe en intelligent, bæredygtig og inkluderende økonomi, som kan sikre jobskabelse og social samhørighed i EU. En bæredygtig vækst skal bl.a. udmøntes i en mere ressourceeffektiv produktion, og kommissionen har derfor lanceret **Roadmap to a Resource-efficient Europe**, som bredt skal sikre bedre ressourceeffektivitet indenfor transport, klima, energi, landbrug, biodiversitet m.m.

Afgørende er det at afkoble økonomisk vækst fra øget brug af ressourcer. For virksomheder kan det føre til nye vækstmarkeder, men det kræver også nye investeringer. En Eurobarometer-undersøgelse af virksomheder i år viser, at 75% af de adspurgte virksomheder (5000 i alt) har oplevet stigende materialeomkostninger over de sidste fem år. Over halvdelen af virksomhederne har investeret i mere ressourceeffektiv teknologi i de sidste fem år, og over halvdelen har selv udviklet mere effektiv teknologi.

Brug skatter og afgifter

Føromtalte rapport opfordrer politikere, til at benytte skatter, afgifter og andre incitamenter til at tilskynde til mere miljøvenlige landbrugsmetoder og reducere brugen af fossile brændstoffer.

EU's Miljøkommissær Janez Potočnik siger i den forbindelse: "Det haster med at skifte til en ressourceeffektiv økonomi. Der er tale om en kæmpestor opgave, men den er af afgørende betydning for vor fremtidige velstand og livskvalitet. Hvis vi virkelig ønsker at ændre den måde, hvorpå vi anvender ressourcerne, er en ændring af prissignalerne gennem beskattningen en af de mest effektive og virkningsfulde metoder."

Til september ventes et konkret udspil fra kommissionen.

DEN GLOBALE SAMMENHÆNG MELLEM RESSOURCEFORBRUG OG INDKOMST (175 LANDE I 2000)

STOFSKIFTE RATE

Tons/pr. indbygger pr. år

Første prioritet til europæisk VE-fællesskab!

100% VE omstilling i EU. Et *Europæisk Fællesskab for Vedvarende Energi* (ERENE) kan blive nutidens svar på *Den Europæiske Kul- og Stålnation*. En institutionel ramme, som kan sikre omstillingen til vedvarende energi. Desværre er konceptet endnu ukendt for de fleste.

■ Af Niels Henrik Hooge,
redaktionsmedlem Global
Økologi

Få lande har bedre saglige, økonomiske og politiske forudsætninger for at udbrede kendskabet til fordelene ved vedvarende energi i EU end Danmark. Sidste år offentliggjorde Klimakommissionen sin rapport med anbefalinger til en omstilling af den danske energiforsyning til 100% VE inden 2050. Sideløbende hermed har bl.a. Dansk Energi, Ingeniørforeningen, Vedvarende Energi, NOAH, Ea Energianalyse og RisøDTU m.fl. offentliggjort planer for, hvordan vi kan nedbringe udledningen af drivhusgasser i de kommende årtier. I februar i år fremlagde regeringen sin strategi for en langsigtet omlægning af den danske energiøkonomi i retning af VE og kulstofneutralitet, der er den første af sin slags i verden. Også oppositionen har offentliggjort en vision for en sådan omlægning – Klima-Danmark 2050 - der på nogle områder går videre, end hvad regeringen har tænkt sig. Alle energiplaner nyder stor opbakning i befolkningen, hvor næsten halvfems procent støtter en omstilling af el- og varmforsyningen til vedvarende energi inden for de næste 25 år.

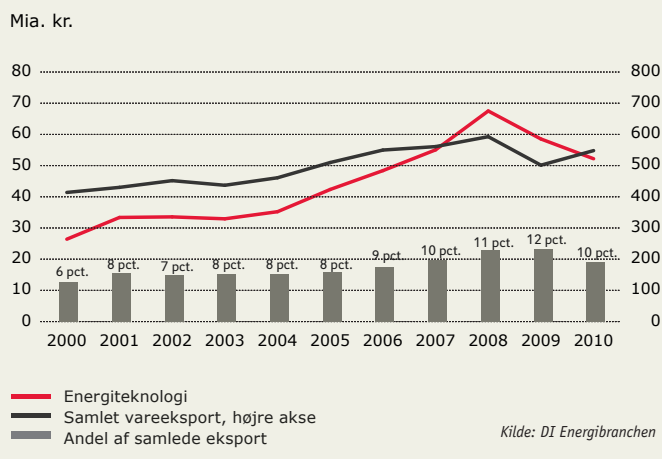
Sidste år offentliggjorde regeringen også *En ambitiøs og visionær energipolitik for Europa*, som er et katalog af ideer til, hvordan der kan udvikles en ny EU-politik på energiområdet og en vision om en klimavenlig euro-

pæisk økonomi. I lyset af klimaforandringerne står Europa i en helt ekstraordinær situation, der ikke kan sammenlignes med noget, der tidligere er set. Det betyder for det første, at en europæisk klima- og energipolitik må tage udgangspunkt i en europæisk energiforsyning baseret på 100% VE, ikke blot fordi det er muligt, men også fordi det er nødvendigt. For det andet må den rolle, udviklingen af de miljøeffektive teknologier spiller i dansk og europæisk økonomi, anerkendes fuldt ud. For det tredje bør man indse, at VE stadigvæk ikke har lige konkurrencevilkår i EU i forhold til de konventionelle energikilder. For det fjerde må vi drage de energipolitiske konklusioner for Europa af atomkatastrofen i Fukushima. Og for det femte må vi indse, at der i lyset af de hastigt accelererende klimaforandringer hviler et stort pres for at handle så hurtigt som muligt.

Alt dette lægger op til et paradigmeskift på det institutionelle område, fordi EU i sin nuværende form ikke er i stand til at gennemføre de nødvendige reformer hurtigt nok. Det er derfor nødvendigt at forsøge at sætte sig i EU-grundlæggernes sted, da de i 1951 skabte den Europæiske Kul- og Stålnation og startede den europæiske integration, vi alle nyder godt af i dag. Selvom et sådant projekt forekommer ambitiøst, kan vi trods alt gøre det i bevidstheden om, at de nødvendige ressourcemæssige, teknologiske, økonomiske, miljø- og klimamæssige betingelser for et europæisk fællesskab for VE længe har været til stede. →

Mens eksporten af energiteknologi er vokset støt siden 2003, begyndte den at falde i 2008. Ifgl. Dansk Industri skyldes det, at danske virksomheder har større omkostninger end andre, og at andre lande i EU også har fået øje på potentialer for energiteknologi. Stadig har DK dog den højeste andel i EU af energiteknologi i forhold til samlet eksport af varer.

EKSPORT AF DANSK MILJØTEKNOLOGI FALDER

100% VE

Ifølge en række omfattende analyser er en omstilling til 100% VE i EU ikke alene mulig inden 2050, men kan også ske til konkurrencedygtige priser, der kan være billigere end alternativerne. Sidste år konkluderede Det tyske Ekspertråd for Miljøspørgsmål, der i fyrrer år har rådgivet den tyske forbundsregering, at VE-potentialet mange gange overstiger det nuværende og fremtidige behov for el i Europa. Fuldstændig forsyningsikkerhed på grundlag af de VE-teknologier, der kendes i dag er mulig, således at efterspørgslen efter el kan dækkes hver time året rundt. Omkostninger til de nødvendige anlægsinvesteringer vil kunne bringes ned gennem samarbejde på tværs af landegrænser, hvorfor rent nationale løsninger ikke anbefales. Til gengæld forudsætter overgangen til en klimaneutral elforsyning hverken levetidsforlængelser for eksisterende atomkraftværker eller etablering af kulkraftværker med CCS (opsamling og lagring af CO₂ i undergrunden). VE's store potentiale bekræftes af en undersøgelse af Det Internationale Energiagentur fra maj i år, der viser, at den tekniske mulighed for at afbalancere outputtet fra de variable vedvarende energikilder som f.eks. sol og vind (i modsætning til mere konstante kilder som vandkraft og biomasse), er langt større end hidtil antaget. F.eks. kan 63% af det danske elbehov dækkes af de fleksible ressourcer og i hele Skandinavien 49%, på de britiske øer 31% og for den iberiske halvø 27%.

Grønne investeringer

Man bør i denne forbindelse notere sig, at grønne investeringer ikke kun repræsenterer en ekstra udgift, men en investering i fremtiden. I Danmark er eksporten af energiteknologi fordoblet i de seneste ti år, men potentia-

let er langt større. Den globale efterspørgsel efter kulstoffattige og miljørigtige produkter og service opgøres til ca. 26,000 mia. kr. årligt og forventes at stige til 33,000 mia. kr. i 2015. Den grønne energisektors betydning viser sig særligt under den økonomiske krise, hvor sektoren er mere modstandsdygtig end andre. Ifølge EU's statistiske kontor har Danmark foreløbig mistet 65,000 industriarbejdspladser, og ifølge Dansk Industri kommer de ikke igen. Kun produktion og eksport af energiteknologi følger ikke dette mønster. F.eks. steg beskæftigelsen i energiteknologiindustrien med 2,5% fra 2007 til 2008, mens den faldt med 0,6% i den samlede industri. Siden 2008 er eksporten af energiteknologi dog faldet, hvilket Dansk Industri bl.a. forklarer med at andre lande også har fået øje på markedspotentialer for energiteknologi. Andre europæiske lande oplever nemlig vækst i den grønne sektor. For øjeblikket er der 400,000 jobs i den europæiske VE-sektor, 2,1 mio. indenfor grøn og kollektiv transport og mere end 900,000 i energieffektive varer og tjenesteydelser – 3,4 mio. i alt. Indirekte beskæftigelse føjer mere end 5 mio. til dette tal. Konklusionen er, at en solid grøn jobsektor er af afgørende betydning for beskæftigelsen og den økonomiske stabilitet i Danmark og EU. Selvom Danmark har oplevet et fald i eksporten, er vi stadig det land i EU, som har den højeste andel af eksport af energiteknologi i forhold til den samlede eksport (se figur).

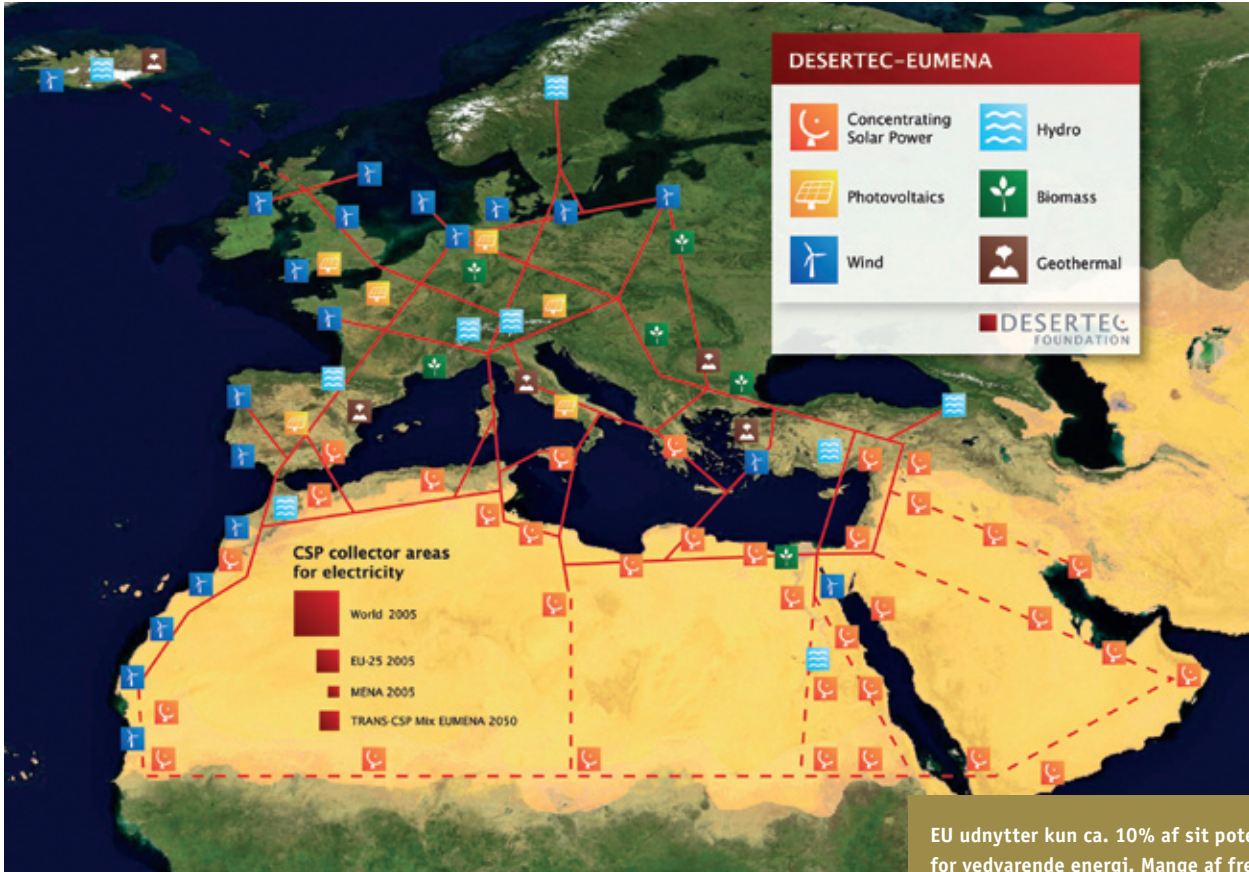
Konkurrenceforvridning

Problemet er imidlertid, at vedvarende energikilder ikke har lige konkurrencevilkår i EU i forhold til de konventionelle energikilder. Traditionelt er kulkraftindustrien den største modtager af økonomisk støtte i EU, men om det fortsætter, afhænger bl.a. af, hvor meget

EU satser på CCS – et projekt, man allerede nu kan argumentere for er teknisk, økonomisk og politisk uigennemførligt og heller ikke vil kunne levere de tilsigtede CO₂-reduktioner. Udvikling af CCS vurderes at koste 100 mia. kr., men beløbet kan sagtens være højere. Det sandsynlige er, at den europæiske a-kraftindustri fremover vil blive den største støttemodtager. Ny atomkraft udgør en direkte konkurrent til VE og energieffektivitet i to henseender: Dels er hver investeret krone i nye atomkraftreaktorer en krone, der ikke investeres i infrastruktur for VE og energieffektivitet og dels vil enhver KW-time, fra et a-kraftværk, være en KW-time, der ikke produceres på vedvarende energi.

Fukushima

Et åbent spørgsmål er endvidere, hvordan katastrofen på Fukushima atomkraftværket i Japan vil udvikle sig, og hvad de politiske konsekvenser bliver. I Europa har Tyskland og Schweiz allerede besluttet sig for at fase a-kraften ud, og i Italien har befolkningen ved en folkeafstemning forkastet dens indførsel. En næsten lige så interessant nyhed, er at otte EU-medlemslande, der ikke selv har a-kraftprogrammer, for nylig besluttede at danne en alliance mod a-kraften i EU. I en erklæring fra maj i år, slog de bl.a. fast, at den ikke er egnet til at bekæmpe klimaforandringerne, og at Fukushima-katastrofen bør få indflydelse på EU's energipolitik ved, at man anvender de højest mulige sikkerhedsstandarder og lukker de reaktorer, hvis sikkerhed ikke kan opgraderes tilstrækkeligt hurtigt. Landene er også enige i, at VE bør spille en afgørende rolle fremover. Danmark deltog sammen med to andre lande som observatør, men underskrev overraskende nok ikke erklæringen.

EU udnytter kun ca. 10% af sit potentiale for vedvarende energi. Mange af fremtidens infrastrukturprojekter, som skal sikre at strøm fra vedvarende energikilder, kan nå ud til forbrugerne bliver store og dyre. Det kræver samarbejde på tværs af landene. Her er skitse til en mulig VE-infrastruktur som kan levere el til EU, Nordafrika og Mellemøsten (DESERTEC.org)

Handlingspres

I betragtning af, at den vej EU og resten af verden er slået ind på efter det fejlslagne klimatopmøde i København, indebærer en 50 % risiko for temperaturstigninger på fire grader og en vandstandsstigning på mere end halvanden meter inden udgangen af århundredet, er det ingen overdrivelse at hævde, at de europæiske lande står ved en korsvej: De kan enten fortsætte med at underpræstere og blive genstand for fremtidige generationers fordømmelse, eller de kan tage de nødvendige skridt fremad. Et første skridt kunne være at arbejde for at målsætningen om, at CO₂-reduktioner ikke blot hæves fra 20% til 30% i 2020, sådan som Danmark og andre EU-lande gør, men til 40%, hvad der både er teknisk og økonomisk muligt. Parallelt hermed må de institutionelle rammer for en dekarbonisering af den europæiske økonomi opgraderes og gøres mere solide. Dette forudsætter en langsigtet vision om hvilken rolle VE skal spille i EU.

ERENE

Denne vision foreligger i dag som et koncept for et *Europæisk Fællesskab for Vedvarende Energi* (ERENE), der så dagens lys i 2008, men som endnu ikke har fået den opmærksomhed, det fortjener. ERENE er tænkt som den institutionelle ryggrad i en strategi, der sigter mod 100% VE i Europa i løbet af få årtier. Til dette hører skabelse af forudsætningerne for en optimal udnyttelse af de al-

sidige klimatiske, geologiske og hydrologiske forhold, der gælder for de forskellige energikilder og deres geografiske fordeling. På trods af det store europæiske VE-potentiale, udnyttes kun ca. en tiendedel. Hertil kommer, at mange fremtidige VE-infrastrukturprojekter bliver så store og dyre, at de enkelte lande ikke kan realisere dem alene. Eksempler herpå er North Sea Grid, som skal føre strøm fra 100 havvindmøleparker til op mod 70 mio. europæiske husstande, og DESERTEC – et solenergiprojekt i Sahara-ørkenen – der vil kunne dække 15% af den kontinentaleuropæiske strømforsyning. ERENE's opgave bliver i sammenhænge som disse at gå ud over de nationale strukturer og det nye VE-direktiv og udvikle og realisere EU's strategi for omstilling til VE. Strategien implicerer et samarbejde mellem EU-medlemslandene på områderne el, opvarmning og køling og for energieffektivitet i forbindelse med maskiner, bygninger, industriprocesser og transport.

ERENE skal:

- Fremme forskning og udvikling og spredning af know-how på tværs af landegrænser f.eks. gennem fælles forskningsprogrammer og opbygning af fælles forskningsinstitutioner;
- Understøtte innovation ved at opbygge demonstrationsanlæg;
- Bidrage til udviklingen af et intelligent fælleseuropæisk elnetværk

- Fremme investeringer i VE-elgenerering;
- Sørge for at et fælles marked for grøn strøm kan fungere;
- Fremme VE-samarbejde med tredjelande – ikke mindst i Middelhavsregionen på grund af dens enorme solenergi-potentiale; Udgifterne kan finansieres af de deltagende EU-medlemslande, f.eks. gennem indtægterne fra EU's kvotehandelsystem. Det nye fællesskab vil kunne oprettes med hjemmel i Lissabon-traktaten og det øvrige traktatgrundlag som et udvidet samarbejde mellem mindst ni EU-medlemslande eller på grundlag af en ny, selvstændig traktat parallelt med EU og EURATOM, der tydeligt symbolsk markerer, at EU er på vej ud af den fossile og nukleare æra og ind i fremtiden.

Udover de indlysende administrative og tekniske fremskridt, som projektet legemliggør, rummer ERENE et stort potentiale for at inspirere og forny den brede folkelige opbakning, som det europæiske projekt fortjener. I hvert fald er der tale om en chance, som ikke bør slippe det danske EU-formandskab af hænde.

nh_hooge@yahoo.dk

Om ERENE: www.ene.org/web/149.html

DIREKTIVERNE FOR ENERGI-EFFEKTIVITET OG ENERGI-BESKATNING:

Forhandlingerne skal i hus!

Energi og klima. Fra alle gode sider forventes det, at det danske EU-formandskab vil gøre sit bedste for at forhandle et ambitiøst kompromis på plads for de to direktiver. Men det bliver svært.

■ Af Søren Dyck-Madsen,
Energi- og klimaekspert Det
Økologiske Råd

Når Danmark overtager formandskabet for EU den 1. januar 2012 vil der i energisammenhænge især være fokus på forhandlinger om de to fremlagte direktiver: Energibeskatningsdirektivet og Energieffektivitetsdirektivet. Vedtagelse af ambitiøse krav i begge direktiver er afgørende for en forbedret energi- og klimaindsats i hele EU, og det er Danmark der skal sikre dette. Det danske EU-formandskab ligger nemlig som en ambitiøs 'ø' mellem Polen, som har formandsskabet nu, og Cypern og Irland som efterfølgere. Ingen af disse lande kan på samme måde som Danmark forventes at have tilstrækkelige ambitioner på området.

Da EU vedtog sin 20/20/20 plan, var der bindende mål for vedvarende energi og for CO₂-reduktioner, MEN kun hensigts erklæringer om en forbedring af energieffektiviteten med 20 % inden 2020. Derfor ser EU nu ud til at misse målet med omkring 10 %, selvom energibesparelser er både den hurtigste og den billigste vej til reducerede CO₂-udledninger.

Energisparedirektivet er nok det vigtigste af de to direktiver, der er til forhandling. EU har nemlig erkendt, at uden en massiv indsats for energibesparelser, så vil det nuværende omfattende spild af energi have store negative effekter for EU's energiforsyningsikkerhed, for klimaet, for EU's økonomi og for EU's evne til at forbedre sig på den energieffektive spillebane.

Det såkaldte 'Low Carbon Roadmap 2050' som Connie Hedegaards direktorat udsendte i februar 2011 viser klart, at det er optimalt for EU at reducere sine udledninger af drivhusgasser med 25% inden for EU's

grænser, HVIS de økonomisk optimale energibesparelser gennemføres. Det gør de ikke i dag, så der skal flere virkemidler til, også selv om energispareindsatsen suverænt er den billigste og bedste måde til at hjælpe klimaet, at skabe nye jobs, at sikre energiforsyningen, at omstille til VE og at forbedre EU's økonomi og konkurrenceevne.

Kommissionen spillede derfor ud med et forslag til et energisparedirektiv den 22.6.2011. Direktivforslaget skal sikre, at når der nu ikke kan vedtages de bindende energisparemål i EU, som Det Økologiske Råd og mange andre miljøorganisationer helst så, så kan man i det mindste vedtage nogle bindende virkemidler, som efter Kommissionens opfattelse vil sikre, at det samlede energisparemål nås.

Forslaget fra Kommissionen bygger på fire 'søjler':

1. Energiselskaberne skal efter dansk mønster pålægges at reducere forbrugernes energibehov svarende til 1,5% af det enkelte selskabs salg det foregående år.
2. Der skal renoveres 3% af de offentlige bygninger hvert år.
3. Der skal laves kortlægning for fjernvarme og fjernkøling, hvor både forsyning med spildvarme fra kraftvarme og industri er til stede, og hvor der er tilstrækkelig tæt bebyggelse, som kan bruge varmen.
4. Der skal indføres fjernaflæste energimålere, og der skal udstedes månedlige energiregninger.

Fra et dansk synspunkt er forslaget udtryk for en rimeligt fornuftig tilgang, selv om det fra miljøorganisationerne påpeges, at de fremlagte virkemidler hverken er ambitiøse eller gode nok. For selv med en vedtagelse af

I EU-kommissionens nyeste udspil til Energi-beskatningsdirektivet er der krav om en fortsat lav beskatning af energi til opvarmning i private husholdninger. Selv om der er store forskelligheder i EU på husenes energieffektivitet (herover etagebygning i Estland og energirenoverede boligblokke i Albertslund) og på borgernes indkomst, så bør husholdningernes

forbrug af energi til varme beskattes meget højere. Kun herved opnår man økonomiske tilskyndelser til at energirenovere. Og hensynet til de fattige skal klares af det sociale system eller med en 'grøn check' i stedet for også at fritage de rige for beskatning. Men på det punkt har de 27 EU-lande meget forskellige holdninger.

forslaget, som det foreligger, så vil det frivillige energisparemål i EU i 2020 nok ikke nås.

EU Parlamentet har udpeget sin såkaldte rapporteur, som er Claude Turmes fra Den Grønne Gruppe. Han skal skrive første udkast til Parlamentets holdning til det fremlagte forslag. Det forventes at være klart midt i september. Der skal så stemmes om ændringsforslag i to omgange, og hvis et flertal i Parlamentet kan opnås, kan forhandlingerne påbegyndes mellem Kommissionen, Parlamentet og især Rådet, som jo består af alle medlemslandene. Direktivet skal vedtages som kompromis mellem de tre parter. Og det skal have accept fra et kvalificeret flertal af EU-lande, hvilket gør opgaven yderst vanskelig, da en del lande givetvis af snævre kortsigtede nationale grunde vil forsøge at udvande det.

Kommissionen fremlagde sit forslag i rette tid, til at Parlamentets proces kan nås, således at det danske EU formandskab kan varetage de ganske svære forhandlinger i foråret 2012, som gerne skulle føre til vedtagelsen af et direktiv med en række ambitiøse krav til medlemslandene om at forbedre deres indsats for energieffektiviteten.

Energibeskatningsdirektivet skal sikre, at de økonomiske drivkræfter for energibesparelser er sikret gennem vedtagelsen af en ny opdeling af energiskatterne og en forøgelse af disse.

Forslaget til Energibeskatningsdirektiv blev fremlagt af Kommissionen den 13.4.2011 og fik en forholdsvis positiv modtagelse af de grønne organisationer, selv om der er alvorlige mangler hist og her.

Forslaget bygger på:

1. Opdeling af brændstofbeskatningen af benzin og diesel i en CO₂-del, som skal være ens for alle lande – og sammenkædes med den meget lave pris for CO₂ kvoter i EU's kvotehandelssystem.
2. Biobrændstoffer kan fritages helt for beskatning, selv om de kun behøver at have en 35 % effektiv fortrængnings af CO₂ i forhold til fossile brændstoffer. Og så er effekterne af de indirekte ændringer af brug af jorden (ILUC) endda ikke medtaget. Medregnes ILUC, så vil mange biobrændstoffer have værre klimaeffekt end brugen af fossile brændstoffer.
3. Krav om, at energibeskatningsdelen skal afspejle energiindholdet i den beskattede energiform. Det betyder bl.a. at diesel skal beskattes højere end benzin, da energiindholdet er markant højere. →

4. En fortsat meget, meget lav beskatning af energi til opvarmning i private husholdninger.
5. En mulighed for helt at fritage for beskatning, hvis dette rammer fattige husholdninger.
6. Et forbud mod at beskatte brændstof brugt i fly og skibe.

Energikommissær Günther Oettinger siger:

...‘Our proposal aims at making the way we use energy in our daily life more efficient and at helping citizens, public authorities and the industry to better manage their energy consumption, which should also lead to a reduced energy bill. It also creates an important potential for new jobs throughout the EU’.

De grønne organisationer kritiserer, at CO2 beskatningen er alt for lav til at afspejle de reelle skader fra udledningen af CO2 fra transporten – og at beløbet kun kan ændres ved énstemmighed. Biobrændstoffer bør naturligvis ikke kunne undtages for CO2 beskatningen med mere end deres evne til at fortrænge CO2 – altså maksimalt en 35 % fritagelse, som endda bør justeres nedad, når ILUC medregnes.

Beskatningen af husholdningernes forbrug af energi til varme skal beskattes meget, meget højere. Kun herved vil de økonomiske tilskyndelser til at energirenovere forøges tilstrækkeligt. Og hensynet til det fattige skal klares af det sociale system eller med en ‘grøn check’ i stedet for også at fritage de rige for beskatning. Endelig er forbuddet mod beskatning af brændstof til skibe og fly helt hen i vejret og skal naturligvis erstattes af krav til og mulighed for at gennemføre beskatning.

Der opstilles også store forventninger til Danmark om at forhandle dette direktiv på plads i første halvdel af 2012, men også her ser det vanskeligt ud at få landet et tilstrækkeligt ambitiøst direktiv, da et direktiv på

skatteområdet kræver enstemmighed, og da de 27 EU-lande har meget, meget forskellige holdninger til både klima, konkurrenceevne, populisme og politik over for fattige husholdninger. Derudover viser et land som Storbritannien udpræget modvilje mod at fastlægge måder for beskatning på EU-niveau.

Det bedste kort i den sammenhæng er utvivlsomt direktivets indbyggede muligheder for at skaffe provenu til de mange slunkne statskasser uden at skade de fattige husholdninger. Det er en ny situation, som måske kan føre til uventede holdningsskift og dermed til resultater.

De to Roadmaps 2050 ‘Low Carbon Roadmap’ og ‘Energy Roadmap’ skulle helst være en del af den samlede pakke, som vil give Danmark et vist manøvrerum for at få sat de forskellige direktiver i en sammenhæng, således at nogle lande kan få lidt i det ene direktiv mod at de giver sig på det andet osv.

‘Low Carbon Roadmap 2050’ blev allerede fremlagt i februar 2011, mens ‘Energy Roadmap 2050’ er planlagt at skulle fremlægges til december 2011. Det giver to usikkerheder: ‘Energy Roadmap 2050’ skal hovedsagelig skrives af Energi direktoratet ledet af kommissær Öttinger, som desværre er meget følsom over for tysk sværindustri negative holdning. Og ‘Low Carbon Roadmap 2050’ skal holdes i live frem til det danske formandskab, hvilket Rådet forsøgte gennem en rådskonklusion under det ungarske formandskab, som skulle pålægge Kommissionen nogle nye underbyggende undersøgelser med deadline senest december 2011. Rådskonklusionerne blev saboteret af Polen i sidste øjeblik gennem et veto, hvilket skabte vrede hos en del lande. Derfor skal der findes en anden løsning for at bl.a. holde liv i ‘Low Carbon Roadmap 2050’.

Det danske formandskab forventes at kunne tage alle fire elementer i ‘pakken’ frem gennem hårde forhandlinger til vedtagelse af de to direktiver, især hvis altså ‘pakken’ kan leveres med alle fire elementer intakte.

Men selv om ‘pakken’ leveres intakt, så er der så mange kortsigtede og snævre nationale interesser på spil, at det kan blive mere end svært for det danske formandskab at lande et par ordentlige aftaler. Der er derfor mere end brug for de grønne organisationers medvirken og lobby-arbejde for helt grundlæggende at levere information om, hvad udspillene fra Kommissionen faktisk har af fordele og svagheder, samt at skabe en national forstå-

else for, hvilke kæmpe fordele EU samlet set og fremover vil have af at få et par nye direktiver, som forbedrer og forstærker energibeskatningen, og som stiller krav til en meget bedre indsats for energibesparelser.

Hertil må de grønne organisationer samarbejde med de aktører, som faktisk trækker i samme retning. For heldigvis har både en gruppe af store europæiske virksomheder og en gruppe af energiselskaber – begge med stærk dansk deltagelse – dannet deres egne ‘klubber’ med det formål at skubbe på for at få vedtaget ambitiøse direktiver – i modsætning til de store business og energiorganisationer, som fortsat er præget af en markant sort kortsyn.

Klimakommissær Connie Hedegaard siger:

...‘In total, we could create net 1.5 million additional jobs by 2020, many of which can not be sent abroad because they are about putting up wind turbines and retrofitting buildings, and creating smart electric grids in Europe.’ – about the findings in the ‘Low Carbon Road Map 2050’.

Dansk sammenhold kan være en stærk faktor i dette arbejde. Begge direktiver og roadmap forventes at pege i en retning, som langt de fleste danske aktører kan støtte. Det betyder, at det samarbejde som allerede eksisterer mellem Det Økologiske Råd og andre miljøorganisationer med en række store danske virksomheder, med Dansk Energi og andre organisationer kan og skal udbygges og bruges på europæisk plan til at støtte et ambitiøst dansk formandskab til at sikre et kompromis, som er tilstrækkelig godt og anvendeligt til at kunne høste de mange fordele for både det samlede EU, men også for Danmark i særdeleshed.

Vi håber i Det Økologiske Råd på det bedste, og ser frem mod et meget aktivt år forud for og under det danske formandskab.
Soeren@ecocouncil.dk

EU's FÆLLES LANDBRUGSPOLITIK:

Green eller
greenwash?

Landbrugsstøtte. Sikring af offentlige goder som klima, vand og natur er et centralt og stort italesat element i EU's kommende landbrugsreform. I praksis tyder meget dog snarere på en udvanding. De grønne initiativer er ikke vidtgående nok.

Foto: Sharon Day

■ Af Leif Bach Jørgensen,
landbrugsfaglig medarbejder
Det Økologiske Råd

I november 2010 fremlagde landbrugskommissær Dacian Ciolos og EU-kommissionen et udspil til en ny europæisk landbrugspolitik, CAP (Common Agricultural Policy), som skal være gældende fra 2014 til 2020. Det var startskuddet til en omfattende politisk proces om fordeling af EU's landbrugsstøtte, som i dag udgør hele 42% af EU's samlede budget. Kommissionens udspil har siden været i høring, og i juni 2011 fremlagde Kommissionen deres konsekvensanalyse af forslagene (Impact Assessment). Næste step bliver, at Kommissionen fremlægger et reformforslag i oktober, som herefter skal behandles i Ministerrådet og EU-parlamentet. Forhandlingerne bliver altså en vigtig opgave under det danske EU-formandskab i 1. halvår 2012.

Divergerende interesser

Reformen af EU's landbrugspolitik er et stort puslespil at få på plads, dels fordi der er et væld af forskellige interesser involveret, dels fordi politikken skal favne over enorme forskelle i landbrugsstruktur landene imellem. Dertil har klimaændringer, miljøproblemer, en trængt natur og faldende biodiversitet i

stigende omfang fået de europæiske befolkninger til at kræve, at landbrugsstøtten anvendes til at sikre disse offentlige goder. Men der er stor forskel på hvordan og hvor meget af landbrugsstøtten, landene ønsker at kanalisere over til natur- miljøbeskyttelse (se billedboks næste side).

Landbrugsstøtten i EU er heller ikke lige fordelt mellem landene. De nye medlemslande fik ved optagelsen i EU i 2004 og 2007 25% af den støtte, som landmændene i de gamle lande fik. Beløbet øges gradvist over 10 år, men oveni får de gamle lande historisk betingede tillæg, som er en udløber af tidligere produktionsstøtteordninger. De historiske betalinger bidrog i 2009 med et tillæg på 17 % af landbrugsstøtten i Danmark og er altså med til at øge forskellen på støtten i gamle og nye lande.

De nye lande har en klar interesse i afskaffelse af de historiske betalinger og en flad fordeling af landbrugsstøtten efter reformen, mens finanskrisen har forstærket de gamle landes ønske om at fastholde noget af fordelingen. EU kommissionen har den 29. juni sendt et forslag til Finansielle Perspektiver ud for 2014 – 2020; heri fastlægges rammebeløbene for den kommende budgetperiode således, at både de direkte betalinger og landdistriktsstøtten falder med 13% målt i faste priser. Landbrugsstøtten reduceres til 37% af det

samlede EU-budget, men balancen mellem betalinger under Søjle 1 og 2 bevares (se figur side 19). Det er positivt, at den samlede støtte gradvist sænkes, men at der ikke er overført flere penge til miljøordningerne under Søjle 2 harmonerer dårligt med hensigten om at landbrugsstøtten også skal værne om offentlige goder som natur og klima.

Det faldende samlede budget til landbrugsstøtteordninger giver et øget fokus på fordelingen af penge mellem lande frem for et samarbejde om en grøn dagsorden. På en konference i Warszawa lagde polske embedsmænd da heller ikke skjul på, at dette er det primære fokus for dem under deres EU-formandskab.

En grønnere direkte støtte under Søjle 1?

Kernen i visionen om en grøn landbrugsstøtte ligger i, at 30% af den direkte støtte under Søjle 1 fremover vil blive betinget af landmændenes opfyldelse af to eller tre miljøkrav ud af 4-5 mulige, som opstilles fælles for hele EU. Der er imidlertid gode grunde til at tvivle på effekten af disse greening-komponenter, hvilket er dokumenteret af en arbejdsgruppe under ledelse af Rainer Opperman fra Institut für Agrarökologie und Biodiversität. De foreslår en række skærpede krav i forhold til kommissionens udspil: →

DANSK landbrug hører til blandt de absolut mest effektive i EU, og taler som et af de eneste lande om at afskaffe landbrugsstøtten; bl.a. fordi vores effektivitet sikrer, at vi kan klare os på et frit verdensmarked. DK er også det mest intensivt opdyrkede land i EU med ca. 2/3 af arealet under plov. Med en lang kystlinie og en placering ved indløbet til Østersøen har DK også en ganske stor opgave med at opfylde Vandrammedirektivets målsætninger om en god økologisk tilstand i søer, fjorde og havområder. Fødevareministeren ønsker, at CAP'en skal betale for denne opgave, og DK er nu tilhænger af, at reformen giver mulighed for at anvende en større del af støtten til miljø.

ØSTRIG er et bjergrigt land, hvor Alperne dækker 2/3 af arealet. 89% af landbrugsarealet var i 2009 omfattet af miljøstøtteprogrammet ÖPUL, som indeholder støtteordninger til slåning eller afgræsning af bjergskrånninger, miljøvenlig drift af græsarealer, økologisk jordbrug, mm. Støtten er vigtig, både for miljø og natur og for at bevare en landbrugskultur i bjerge. I Østrig anvendes over 40% af landbrugsstøtten under landdistriktsprogrammet og miljøstøtteordningerne. Østrig er derfor interesseret i at bevare eller styrke det grønne element i støtten.

POLEN har som et af de nye EU-lande mange små ineffektive bedrifter. På en konference i Warszawa i juli udtalte en repræsentant for det polske landbrugsministerium, at Polen som udgangspunkt er grønt – det er de vesteuropæiske lande med intensivt landbrug som Danmark og Holland, som har behov for greening. Polen fokuserer mere på støtte til modernisering end på miljøstøtte. Der er da også en ganske omfattende strukturudvikling i gang. Siden år 2000 er antallet af landbrug faldet med over 145.000 – samtidig faldt antallet af viber med en tredjedel!

1. Økologisk braklægning på 5% af gårdens areal: Arbejdsgruppen konkluderer, at langt hovedparten af de europæiske gårde har langt mere end 5% af sådanne arealer. Intensive landbrug på gode jorder kan omgå kravet ved at vælge eksisterende landskabselementer eller ekstensive arealer inden for gården eller ved leje af f.eks. græsarealer. Kravet bør derfor omfatte alle jord- og landskabstyper og være på mindst 10% for at have nogen egentlig effekt.

2. Sædskifte: Mindst tre afgrøder, og én afgrøde må højst dække 70% af gårdens areal: Meget få gårde har monokultur i dette omfang. En undersøgelse i Tyskland, hvor der findes mange majs-gårde, viser at kun omkring 5% af gårdene rammes af kravet. Kravet bør skærpes til højst 50% for at have effekt.

3. Beskyttelse af permanente græsarealer, skal begrænse muligheder for opløjning fra 2014: I DK er vedvarende græs typisk beskyttet under §3 i Naturbeskyttelsesloven, så der i forvejen ikke må pløjes. I andre lande kan forslaget have større effekt, men datoen for implementering er vigtig; hvis fristen lægges helt frem til 2014, kan der efter alle erfaringer forudses en massiv opløjning inden 2014, hvilket vil være katastrofalt!

Der har tidligere været forslag om også at omfatte **grønne marker/efterafgrøder**. Dette forslag vil ingen effekt have i DK, idet der allerede er et betydeligt krav om efterafgrøder i vandmiljøplanerne og Grøn Vækst.

Der har også været forslag om at betale for **økologi, pleje af Natura 2000 og HNV** (High Nature Value – et koncept, som er mest udbredt for ekstensiv drift i bjergområder) under støtten i Søjle 1. Fordelen ville være, at kravene ikke ville blive omfattet af krav om national medfinansiering, og at støtten ikke vil 'tære på' de begrænsede midler til mere specifikke miljøformål under Søjle 2. Desværre ser forslaget ikke ud til at finde opbakning. Til gengæld er der forslag om at økologiske gårde og gårde, som har Natura 2000-arealer under bedriften, automatisk vil kvalificeres til at modtage greening-komponenten i Søjle 1 – altså igen et krav uden nogen egentlig modydelse.

Alt i alt tyder meget på, at rigtig mange gårde opfylder flere af kravene under greening-komponenten i forvejen - de vil modtage greening-beløbet uden at foretage sig noget, dvs. der vil ikke være nogen greening-effekt på disse gårde.

Alt i alt tyder meget på, at rigtig mange gårde opfylder flere af kravene under greening-komponenten i forvejen - de vil modtage greening-beløbet uden at foretage sig noget, dvs. der vil ikke være nogen greening-effekt på disse gårde.

En grøn landdistriktspolitik under Søjle 2?

Som nævnt er der udsigt til et fald på 13% i midlerne under Søjle 2 frem mod 2020. Under den nuværende landbrugsreform er der tvungen overførsel af midler til Søjle 2, som gradvist er øget til 10% af den samlede støtte. Derudover har der været mulighed for at medlemsstaterne frivilligt har kunnet overføre yderligere 10% under visse betingelser. Nu er der udsigt til, at muligheden for frivillig overførsel af midler til miljøformål under Søjle 2 fjernes. Samtidig er der meldinger om, at opdelingen i akser (se boks), som er forbundet med et minimumskrav til staternes brug af midler til miljøformål, vil blive afskaffet. Herved er der fare for, at nogle medlemsstater vil reducere miljøstøtten til fordel for innovation og effektivisering, som ikke nødvendigvis har nogen positiv miljømæssig effekt, eller at pengene bruges til andre ikke miljømæssige tiltag i landdistrikterne.

Reduktionen af midlerne under Søjle 2 betyder, at der bliver færre midler til målrettede regionale og lokale indsatser. Medlemsstaterne får simpelthen ringere mulighed for at føre en fornuftig miljøpolitik tilpasset lokale indsatsbehov.

Reformen peger mod greenwash

Fødevarerminister Henrik Høgh ønsker at finde penge til opfyldelse af målene i Vandrammedirektivet gennem EU's landbrugsreform. Meget tyder på, at dette ikke vil være muligt, og at bestræbelser i den retning i givet fald kræver, at der slækkes på andre miljøstøtteordninger.

Det Økologiske Råd fremlagde i 2008 et scenarie for *Et bæredygtigt landbrug i 2020*.

Her slås det fast, at den videre vej mod et bæredygtigt landbrug primært skal bygges på lokale og regionale, målrettede tiltag. Generelle virkemidler, som gælder for alle jorder i hele landet, f.eks. mere økologi og flere efterafgrøder, har også effekt. Men udtagning eller ekstensivering af sårbare jorder er endnu vigtigere. Det Økologiske Råds scenarieberegninger viste, at der er en meget stor synergieffekt ved en lokal og målrettet indsats, således at et tiltag her kan have en stor effekt for både klima, natur og vandmiljø.

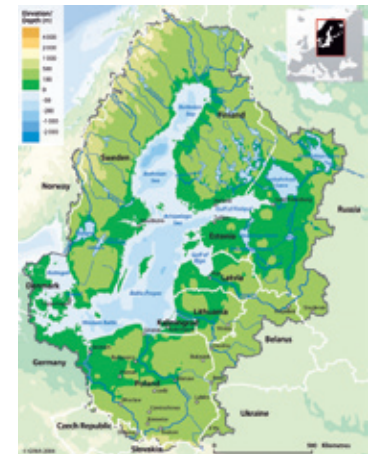
Idéen om en greening-komponent under Søjle 1 bygger på generelle regler gældende for alle landbrug i EU. Muligheden for en indsats via målrettede lokale virkemidler findes kun under landdistriktspolitikken under Søjle 2, hvor der altså bliver færre midler til rådighed.

Reformprocessen startede med store ord om betaling for offentlige goder. Disse hensigter høres stadig nævnt – men i virkelighedens verden tegner det mere og mere til at blive greenwash.

leif@ecocouncil.dk

Mere baggrundsviden om CAP på www.ecocouncil.dk under Landbrug og vand.

DIET FOR A CLEAN BALTIC

Seminar d. 26. og 27. oktober i Kbh med fokus på både offentligt forbrug af økologiske fødevarer og landbrugspolitik i EU. Se mere på: www.ecocouncil.dk

DØR deltager i EU-projektet **Beras Implementation**, sammen med 10 lande i Østersøregionen. Projektet har fokus på at udvikle et økologisk landbrugskoncept **ERA** (Ecological Recycling Agriculture), som er baseret på lokale kredsløb, et lavt husdyrtryk og lokal afsætning som en strategi til at reducere næringsstoffer til især havmiljøet i Østersøen.

ERA kan opfattes som et Økologi-Plus koncept, som er fokuseret mod tab af næringsstoffer. DØR arbejder derfor på, at ERA skal få en central placering i CAP, som et veldefineret og klart tiltag, der virker i retning mod et bæredygtigt landbrug.

LANDBRUGSSTØTTEN I EU FORDELES VIA TO SØJLER:

SØJLE 1 – Den generelle landbrugsstøtte følger fælles regler, som er obligatoriske og ens for hele EU. Søjle 1 er årlige betalinger og står for 80% af EU's landbrugsbudget. Den går primært til:

- Direkte støtte til de enkelte landbrug, via den såkaldte enkeltbetalingsordning. Støtten er betinget af at landbrug- et opfylder en række lovbestemte krav om miljø, sundhed, dyrevelfærd og god landbrugsmæssig praksis i den såkaldte Krydsoverensstemmelse. Vandrammedirektivet tænkes i fremtiden også at blive en del heraf.

SØJLE 2 – Landdistriktspolitikken er decentral og målrettet regionale behov i de enkelte lande. Landmændene binder sig kontraktligt til at følge specifikke regler i en støtteperiode.

Landdistriktspolitikken har gradvist fået flere og flere midler tildelt og står i dag for 20% af EU's landbrugsbudget. Den indeholder nu fire akser:

- Innovation og erhvervsudvikling i jordbrugssektoren, herunder tilskud til miljøteknologi
- Natur og miljøformål, bl.a. økologi og etablering af vådområder og skov
- Livskvalitet i landdistrikterne
- Lokale aktionsgrupper

REACH OG HORMONFORSTYRENDE STOFFER:

Dansk påvirkning kan forbedre forbrugerbeskyttelse og konkurrenceevne

Kemikaliepolitik. Danmarks unikke viden i forhold til cocktaileffekter fra farlige kemikalier bør udnyttes og prioriteres.

■ Af Lone Mikkelsen, kemikaliemedarbejder Det Økologiske Råd

Europa vil fortsat være på vej ud af den økonomiske og finansielle krise i 2012, når Danmark overtager EU-formandskabet, så højt sandsynligt vil det primære fokus under formandskabet være på at skabe vækst og på at forbedre EU's globale konkurrenceevne. Netop derfor er det afgørende også at skabe forståelse for, at en stærk indsats på kemikalieområdet, hvor EU globalt går i spidsen for at erstatte farlige kemiske stoffer med mindre farlige *også* kan være med til at styrke konkurrenceevnen på længere sigt – på samme måde som vi har set det på energi- og klimaområdet. I 2012 er der tillige 20 års jubilæum for det indre marked, hvilket også kan sætte gang i processen, for i forhold til det indre marked har mange indset, at miljøhensyn og forbrugerbeskyttelse skal integreres bedre, især på kemikalieområdet.

Dansk fokus på cocktaileffekter

At Danmark kan spille en vigtig rolle i forhold til en forbedring af EU's kemikaliepolitik har miljøminister Karen Ellemann indset. I juni pointerede hun, at det især er de politiske muligheder for at vurdere cocktail-effekter af grupper af stoffer (mix af flere kemikalier), som vil være blandt Danmarks miljøpolitiske prioriteter under EU-formandsskabet. Desuden har EU-ambassadøren Jeppe Tranholm-Mikkelsen, som er tovholder for forbedrelserne af det danske formandskab, tidligere på året udtalt at "et professionelt håndteret formandskab er en investering i dansk indflydelse i fremtiden. Det er i hvert fald, set herfra, den vigtigste opgave ved formandskabet". Derfor kan man også kun håbe, at regeringen ser vigtigheden af, at kemikaliepolitik, især i forhold til hormonforstyrrende stoffer, cocktaileffekter og nanomaterialer, kommer på dagsordenen. Dette er ikke desto mindre vigtigt, da EU's kemikalielov REACH skal revideres og justeres i 2012-13. Her skal der bl.a. tages stilling til, om der skal være krav om at erstatte hormonforstyrrende stoffer med mindre farlige stoffer – på linje med det krav, der allerede er til f.eks. kræftfremkaldende stoffer. En anden meget væsentlig modifikation af lovgivningen er, at der skal udvikles kriterier for hormonforstyrrende stoffer bl.a. i form af nogle faste og standardiserede testmetoder i EU. Det var netop manglen på sådanne testmetoder og kriterier, som ved vedtagelsen af REACH i 2006 var begrundelsen for, at de hormonforstyrrende stoffer ikke blev så strengt regu-

leret som f.eks. kræftfremkaldende stoffer. Men der er i dag stor uenighed blandt EU-landene om, hvordan reguleringen skal udformes. Derfor skal Danmark spille en aktiv rolle i det kommende arbejde med at opstille ens kriterier for hormonforstyrrende stoffer til brug for klassificering og regulering under REACH. Det vil samtidig også have en stor effekt på anden lovgivning, f.eks. om kosmetik og plantebeskyttelsesmidler.

Plan berører blot kemiområdet

Når EU formandskaberne koordinerer deres arbejde sker det i grupper bestående af tre lande – dvs. de dækker i princippet et 18-måneders formandskab. Derfor er der allerede nu udarbejdet en 18 måneders plan for perioden 1. juli 2011 til 31. december 2012. Denne plan indeholder Ministerrådets arbejdsprogram, som er fastsat af det nuværende polske formandskab samt de to fremtidige formandskaber – Danmark og Cypern.

Det er desværre bekymrende, hvor lidt der i planen er nævnt om kemikalier og REACH. I et enkelt punkt under emnet ”Menneskers sundhed og miljøet” står der: ”med udgangspunkt i det arbejde, som tidligere formandskaber har udført samt kommende kommissioners forslag, vil Rådet for Den Europæiske Union sætte fokus på flere emner, såsom kemikaliepolitik, stoffer der er opført på listen over prioriterede stoffer, nanomaterialer, luftforurening, kviksølv osv.”

Herudover står der i planen, at et andet meget relevant emne vil blive evalueringen af det nuværende (6.) EU-miljøhandlingsprogram, som udløber i midten af 2012, samt dets fornyelse. Herunder vil handlingsplanerne for biodiversitet, vand, kemikalier osv. blive behandlet.

Danmark kan gå forrest

Et af problemerne ved REACH er, at man indtil nu kun regulerer stoffer hver for sig og ikke tager hensyn til, at både mennesker og naturen udsættes for et mix af mange forskellige kemikalier – den såkaldte cocktail-effekt. Danmark er et af de førende lande i verden indenfor forskning og indledende forsøg på regulering af kombinationseffekter af hormonforstyrrende stoffer. Derfor er det ekstra vigtigt, at dette bliver et fokusområde under det danske EU-formandskab. Den utroligt store viden danske forskere har, skal kommunikeres ud internationalt og omsættes til handling. Allerede i 2009 blev det på

en europæisk workshop med førende forskere og myndighedspersoner på området konkluderet, at risikoen ved kombinationseffekter af kemiske stoffer er undervurderet, og at den nødvendige regulering og guide til risikovurdering af disse kombinationseffekter har behov for at blive prioriteret i EU.

Også inden for nanomaterialer er der et stort behov for at stramme lovgivningen. Den økonomiske fordel ved stoffer på nanoskala er, at man ofte får den samme effekt af et givent stof ved brug af en langt mindre mængde. Dette betyder, at nanomaterialer ofte bliver produceret i mindre mængder, end der kræves for at blive reguleret under REACH, hvilket er problematisk, da man gentagende gange har fundet beviser på, at nanomaterialer – også i meget lave doser – har en sundhedsskadelig effekt. Derfor er det på høje tid, at der også kommer klare linjer for disse materialer i REACH.

Fælles bæredygtig udvikling

Som tidligere nævnt udløber det nuværende EU-miljøhandlingsprogram i sommeren 2012. Danmark vil gerne være retningssættende for EU's miljøpolitik i de kommende år, men erkender dog, at det ikke er sikkert, at man når at få vedtaget et nyt handlingsprogram under EU-formandskabet; ”men det er det, vi går efter,” siger Klaus Retoft, chefkonsulent i Miljøministeriets EU-koordination.

Det er derfor vigtigt, at vi igen får bragt fokus på helbredseffekterne af hormonforstyrrende stoffer, nu hvor især mediernes interesse og dækning har været faldende de sidste par år. I 2010 fremlagde Forbrugerstyrelsen en undersøgelse, hvor de havde undersøgt forbrugernes opmærksomhed overfor, og holdning til, hormonforstyrrende stoffer. Her fandt de, at 92% af de adspurgte havde hørt om problematikken. Et flertal af respondenterne gjorde selv aktivt noget for at mindske risikoen for udsættelse, men de fleste (69%) dog ikke vidste hvilke stoffer man skal undgå, og en større andel, 80%, mente, at det bør forbydes at bruge hormonforstyrrende stoffer – til en vis grad, også selvom stofferne kun er *mistænkt* for at være hormonforstyrrende.

Dette viser med al tydelighed, at befolkningen ønsker handling. Vi behøver en fælles bæredygtig udvikling på kemikalieområdet, og det danske EU-formandskab kan være med til at sikre dette.

lone@ecocouncil.dk

REACH – KORT FORTALT

- REACH er EUs store kemikalielov fra 2006. REACH står for: Registration, Evaluation, Authorisation of Chemicals. Oversat til dansk: registrering, vurdering og godkendelse af kemikalier.
- Målet med REACH er at sikre et højt beskyttelsesniveau for mennesker og miljø og at øge virksomhedernes konkurrenceevne og innovation.
- REACH skal revideres og udbygges i 2012-13, bl.a. skal der opstilles kriterier for hormonforstyrrende stoffer til brug for klassificering og regulering.
- Ansvar for at skaffe viden om stofferne egenskaber og risikoen ved deres anvendelse i forbindelse med godkendelse ligger, efter indførelsen af REACH, hos kemikalie-producenter og importører.

EU's minimumssatser for energifgifter på benzin og diesel skal revideres. Generelt er de gennemsnitlige energifgifter på brændstoffer faldet i de sidste ti år, og dieslbiler favoriseres ved en lempeligere beskatning. De bør beskattes højere, for selvom de kører længere på literen, er CO₂-udslippet per liter diesel højere end for benzin. Energi til biler (benzin og diesel) vil i 2020 i EU stå for 37% af alle CO₂-udledninger udenfor kvotesektoren. I Danmark er denne andel i dag oppe på 42%.

Kurs mod grøn omstilling

Grøn skattepolitik. Det Økologiske Råd og Green Budget Europe sætter fokus på grøn vækst på stor konference. Bl.a. er EU's faldende energifgifter til debat, de underminerer både klimatiltag og koster job. Men der er også brug for handling nationalt.

■ Af Anne-Mette Wehmüller,
Trafik- og energimedarbejder

Afgifter og grønne skatteomlægninger bliver ofte omtalt som noget negativt og forbundet med skattestigninger. Men i stedet for at tage 'nejhatten' på bør vi fokusere på alle de positive grønne vækstpoteentialer, som ligger i en samfundsudvikling, hvor vi aktivt gør brug af disse redskaber. Hvorfor ikke fx bruge grønne transportafgifter til en fremtidig omstilling, hvor vi transporterer os mere miljøvenligt? Selvom mange opfatter skatter og afgifter som nationale virkemidler, er der god grund til at holde øje med, hvad der sker i EU. Et af de områder, der kræver særlig bevågenhed her og nu, er den politiske behandling af energibeskatningsdirektivet, som også skal forhandles under det danske EU-formandskab.

Højere beskatning af diesel

EU står overfor at skulle fastsætte nye energifgifter på brændstoffer, det sker gennem energibeskatningsdirektivet, hvor der fastsættes minimumssatser på brændstoffer, bl.a. for at forhindre udbredelsen af 'brændstofturisme'.

Som situationen er i dag favoriseres dieslbiler i forhold til benzinbiler i Europa. Kommissionen foreslår en højere beskatning af diesel, hvor beskatningen af diesel og benzin sker efter CO₂ udslip. Ganske vist kører mange dieslbiler betydeligt længere på literen end tilsvarende benzinbiler, men CO₂-udslippet pr. liter diesel er alligevel højere. Derfor bør vi fastholde tilskyndelsen til at købe energieffektive biler, men ikke favorisere diesel unødigt. Globalt set har EU - relativt høje energifgifter på brændstof, og det er kun godt for det motiverer os til at spare på brændstofferne. Alligevel går det den forkerte vej, primært fordi de gennemsnitlige brændstofenergifgifter i EU er faldet. Fra 0,59 euro pr liter i 1999 til 0,49 euro i 2010. På bundlinjen svarer det til et fald i indtægterne på 16 procent (fra 180 mia. euro til 152 mia. euro korrigeret for inflation). Det Økologiske Råd kan derfor sammen med andre europæiske miljøorganisationer bl.a. Transport & Environment støtte det princip, som Kommissionen har fremlagt, nemlig en højere beskatning af diesel – men det faldende afgiftsniveau generelt bør genoprettes.

Bekæmpelse af brændstofs turisme

Det er især afgifterne på diesel, som regeringerne holder kunstigt lave – det gælder også i Danmark. I det sidste årti har vi bevidst holdt dieselaftgifterne under Tysklands og Sveriges. For privatbiler udlignes det delvist af den højere moms i Danmark, men for erhverv ligger prisen i Danmark ca. 1 kr. under nabolandenes. Dette har betydet, at lastbilerne i høj grad tanker op i Danmark – den såkaldte brændstofturisme. Vi er således med til at holde afgiftsniveauet lavt i EU, hvilket i sidste ende forhindrer EU i at nå fælles klimamål. For at undgå dette, bør EU's minimumsats for diesel øges, hvad kommissionen også foreslår. Til gengæld er det yderst uhensigtsmæssigt, når Kommissionen fastholder, at beskatning af international flytrafik og skibstransport skal være forbudt. Igen mange år har flytrafikken været stigende – og udslip fra fly har større klimateffekt, fordi udledningen sker i stor højde. Energiavgifter skal gælde al trafik, der udleder CO₂. Flybranchen skal ikke trække frinummer.

Nationale tiltag også påkrævet

Tiltag i EU er ikke nok til at fremme miljøvenlig transport, de skal bakkes op af nationale tiltag. Herhjemme er det afgørende, at registreringsafgiften omlægges, så den mere effektivt end i dag fremmer biler med lavt brændstofforbrug. Der skal indføres kørselsafgifter samt trængselsafgifter omkring København. Der skal arbejdes for en fortsat afgiftsfritagelse af elbiler efter 2015. Samtidig skal man delvist afgiftsfritage plug-in hybrid biler – det er biler, som både kan køre på el og benzin/diesel. Elbilindustrien har potentialet til at skabe nye højteknologiske arbejdspladser, men det kræver, at det er både dyrere og mindre komfortabelt at være bilist på den gammeldags måde. Det skal være billigere og mindre økonomisk risikobetonet at blive elbilist og tanke grønt.

Danmark på vinderkurs?

Fra politisk hold er det ikke rigtig lykkedes at gøre grønne afgifter og behovet for grønne skattereformer bredt anerkendt og populært i befolkningerne. Historisk set har der været en række myter om grønne afgifter. Dele af erhvervslivet har frygtet, at grønne afgifter vil medføre ekstra omkostninger og fald i produktionen, mens socialister ofte har frygtet en social skævvridning og regning til de dårligst stillede i samfundet. I 1990'erne blev

der i Danmark indført CO₂ afgift på erhverv samt en række energiforhøjelser i husholdninger. Disse ændringer skete bl.a. som led i Pinsepakken i 1998, og blev af den daværende opposition V og K udlagt som en skatteforhøjelse. Det var i realiteten ikke tilfældet. Tværtimod blev selskabs- og arbejdsgeverafgifterne for erhvervet sat ned parallelt med at de grønne afgifter steg. For borgerne medførte Pinsepakken en kompensation i form af lettelse i indkomstsatten. Men myten kunne alligevel opstå, fordi kompensationen for de grønne afgifter var usynlig. Der er behov for langt bedre information til befolkningerne, og politikere som tør gå foran og ikke lader sig skræmme fra at tage nogle reformdebatter.

CO₂-skat i British Columbia

Her kunne vi lære af provinsen British Columbia i Canada, hvor en lokale leder Godan Cambel valgte både at gå forrest og imod nationale politikere, da han i 2008 indførte en skat på CO₂. Canadas konservative leder, Stephen Harper vandt ellers det nationale valg i 2008, bl.a. ved at føre skrækkampagne mod oppositionens forslag om at indføre en CO₂-skat. En CO₂ skat – der – med den konservative leders ord ville "screw everybody"! British Columbia indførte alligevel på eget initiativ en CO₂-skat. Denne CO₂-skat nyder nu ikke alene befolkningens opbakning, den har også skabt vækst og vigtigst af

alt: mærkbare CO₂ reduktioner. 54 pct. siger i en vælgerundersøgelse foretaget af Encironic, at de bakker op om CO₂ skatten, den lokale leder Godan Cambel vandt ligefrem et provinsvalg med CO₂ skatten som bærende løfte og brændstofforbruget pr. indbygger er faldet med 4-5% i British Columbia sammenlignet med andre canadiske provinser.

Grib den grønne chance!

Hemmeligheden bag det canadiske skrækscenarie, der blev vendt til et drømmescenarie var bl.a. at provenuet fra CO₂ skatten blev brugt til at lette indkomstsatterne og fremme grønne investeringer i den canadiske provins. Vender vi blikket tilbage til den danske hjemmebane, har den nuværende regering meldt ud, at man i første omgang ikke vil hæve de grønne afgifter. Fokus er udelukkende på at målrette de eksisterende afgifter. Udmeldingerne fra S-SF har været, at man på længere sigt gerne vil udvide med flere grønne skatter – men ikke i den kommende valgperiode. Positivt er det, at S-SF ønsker at etablere en grøn skattekommission. Endnu et lyspunkt er, at de radikale vedholdende har talt for grønne afgifter. Lad os håbe, at de danske politikere i 2012 vil gribe den grønne chance og genvinde Danmarks position som en grøn vindnation.

annemette@ecocouncil.dk

International Konference om grøn omstilling

Interesserer du dig for klima, økonomi og grøn omstilling?

Det Økologiske Råd arrangerer i samarbejde med Green Budget Europe en 2-dages konference om grønne skatteomlægninger/grønne afgifter og investeringer.

Sted: Kbh. 15.-16. september.

Mød blandt andet en række internationale oplægsholdere, eksperter og repræsentanter fra erhvervslivet samt besøg og oplæg ved Klimakommissær, Connie Hedegaard.

Program m.m. www.ecocouncil.dk

”Vi er ved at rive kloden i stykker blot for at have noget at rive i”

Jørgen Stig Nørgård, Lektor emeritus, DTU
Formand for Det Økologiske Råd
1991 - 1996

Rapporten 'Grænser for Vækst' fra 1972 konkluderede, efter analyser af sammenhængene i samfundets udvikling, at en fortsat insistensen på økonomisk vækst ville føre til sammenbrud omkring midt i det nuværende århundrede. Dette dystre scenario passer i foruroligende grad med den udvikling, vi hidtil har spildt næsten 40 år på. FN's 'Brundtlandsrapport' fra 1987 var mere bredt orienteret, men forfatterne valgte, for at få den anerkendt at anbefale fortsat vækst i de rige lande, stik imod al logik og uden dokumentation. Det er et skisma, der stadig plager miljøaktive: Hvor meget skal vi fortie sandheden for at få mulighed for at ytre os?

Der er efter min opfattelse ikke stor forskel på, hvad der var de væsentlige miljøproblemer i Det Økologiske Råds første år og situationen i dag, men måske forskel på løsningerne, vi søgte med vægt på de mere fundamentale årsager til problemerne. Vi fik navne som Dennis Meadows (Grænser for Vækst), Herman Daly (Økologisk Økonomi) og Arne Næss (Dybdeøkologi) til at optræde ved store offentlige møder. Frem for at opremse yderligere aktiviteter fra de første år, vil jeg opridse nogle af miljøtruslens dybere, men stadigvæk ret ignorerede, årsager, såsom det generelle forbrug, arbejdsdeling, fødselstal og brug af bruttonational-produktet, BNP, som mål for fremskridt.

Tilbedelsen af bruttonationalproduktet, BNP, fik vi i efterkrigstiden ind i vores kultur fra USA. Trods mange advarsler fra 'opfinderen' af BNP, Kuznets og andre økonomer, blev vækst i dette 'objektive' tal ophøjet til den helt dominerende målsætning for samfundet. Selv om folks lykke i dag ikke synes at hænge sammen med BNP, 'glemmer' økonomer og miljøfolk at advare politikerne om dette, ligesom de heller ikke minder om, at BNP er direkte koblet til miljøødelæggelserne. Den falske tiltro til BNP har skævvredet hele økonomien, som illustreret med følgende eksempler.

Vi er ved at rive kloden i stykker blot for at have noget at rive i. Så kort vil jeg udtrykke et vigtigt aspekt i vor kultur, rodfæstet i den protestantiske etiks lovprisning af produktivt arbejde som en dyd i sig selv. Næsten et hvilket som helst initiativ kan i dag godkendes, hvis blot det skaber arbejde og øger BNP, hvorved det så også presser miljøbelastningen opad. Heldigvis er denne 'religiøse' hang til arbejde vigende hos et flertal af danskere, som foretrækker mere tid til at nyde livet frem for at arbejde sig til endnu mere forbrug. Det vil være en værdig opgave for miljøbevægelser at forklare dette flertal, at de også miljømæssigt er på rette kurs. Nedsat arbejdstid er bedre end øget forbrug. Det er bedre at fordele arbejde end at skabe mere arbejde.

På forbrugsområdet bør miljøbevægelserne kæmpe for begrænsning af reklamer, modeskifte og anden planlagt forældelse af biler, elektronik, tøj, køkkener, osv. Den nu førte politik med at friste til 'køb og smid væk' stiler ikke mod at forbedre menneskers eller naturens vilkår, men mod at øge BNP.

Fødselstallet i Europa er faldet til omkring 1,6 barn pr. kvinde, hvilket bør påskønnes. Med ønsket om nedsat arbejdstid, og det frivilligt lave fødselstal er befolkningen på rette kurs hen imod en både børnevenlig og naturvenlig fremtid. Også her modarbejdes borgerne dog af de fleste politikere, der ser risiko for mangel på arbejdskraft og forbrugere til at øge BNP. Der er desværre heller ikke megen støtte at hente fra NGO'ere til et rolig fald i antallet af de storforbrugende borgere i det tætbefolkede Europa, hvor vild natur er en sjældenhed.

Tekniske miljøindsatser bør naturligvis også fremmes. Men det er håbløst at komme i balance med det naturlige miljø ved kun at satse på teknik. Så længe væksten i BNP har første prioritet, æder den de tekniske forbedringer. Paradoksalt nok forlanger de skiftende regeringer ligefrem, at tekniske miljøtiltag skal skabe vækst i BNP. Der er nok af meningsfulde opgaver for DØR. Held og til lykke!

”Drivhuseffekten levner ingen gode grunde til at vente...”

Peder Agger, prof. Emeritus
Formand for Det Økologiske Råd
1996 - 1998

Den vigtigste aktivitet i rådet, som, i den tid hvor jeg var formand, var indsat- sen vedrørende klimaforandringen. Jeg husker ikke, hvad rådet havde gjort tidligere, men jeg ved, at det har gjort meget mere siden. Dengang i 1996-97 drejede det sig om 'Livet i Drivhuset' en debatdag og bog om miljø og samfund, nærmere bestemt de samfundsmæssige og kulturelle følger af den igangsatte klimaforandring.

Debatten havde haft svært ved at komme i gang. I 1970 var den endnu ikke rigtigt begyndt. NOAH's bestseller 'Nogle oplysninger om den jord, vi sammen lever på' oplyser godt nok, at CO₂-indholdet i jordens atmosfære er steget 10% siden 1880, men fortæller ikke, at det kan forandre klimaet. Tilsvarende med den internationale bestseller Meadows og Meadows 'Grænser for vækst' fra 1972, der oplyser at CO₂-indholdet nu øges med 0,2% om året. Heller ikke her bliver forbindelse til klimaforandring dog knyttet. Det sker dog i de følgende år i NOAH-bladet og stadig flere andre steder. I 1992 er Meadows og Meadows i bogen 'Hinsides grænser for vækst' helt på det rene med problemets eksistens, men usikre omkring problemets årsag og omfang.

Det var der også andre der var. IPCC's (FN's klimapanel) første tilstandsrapport fra 1990 var også meget forsigtig med at udtale sig om problemets årsager, og var i første omgang koncentreret omkring en naturvidenskabelig vurdering af det rent klimatiske udfaldsrum og mulige modforanstaltninger. Men sammen med næste tilstandsrapport fra 1995, udkom så et bind 'Economic and Social Dimensions of Climate Change'. Dette havde dog svært ved at slå igennem. For på det tidspunkt var alle herhjemme, i den udstrækning de overhovedet interesserede sig for problemet, optaget af, om der overhovedet var et problem, og hvis der var, så hvad de rent klimatiske effekter kunne blive, dvs. hvor varmt, vildt og vådt.

I anledning af Det Økologiske Råds 20 års fødselsdag, ser tidligere formænd for rådet tilbage. Hvad var de vigtigste miljømæssige problemstillinger dengang, og hvad er nutidens største miljømæssige udfordringer?

”Bæredygtig udvikling uden virkemidler er ren ønsketænkning”

Det var noget af et scoop, at den daværende formand for IPCC svenskeren Bert Bolin viste os den venlighed at komme til København for den 4. november at levere en indledende peptalk ”Drivhuseffekten levner ingen gode grunde til at vente...”. Konferencens fokus var, ikke hvad der vil ske med klimaet, men hvad der vil ske i og mellem os – altså mindre på hvad vi gør ved systemet, end hvad systemet gør ved os. Konferencens 15 bidrag forsøgte at se i krystalkuglen, og de efterfølgende 15 års klimakamp har lært os mere om problemets mobiliserende eller undertrykkende potentiale.

Først havde vi fem år med stigende lydhørhed i samfundet med støtte til både ide- og teknologiskudvikling til bekæmpelse af årsagerne eller tilpasning til effekterne af den stadig mere truende udvikling af drivhuset. Dernæst kom de ti år under den borgerlige regering med tilbagegang eller march på stedet (alt efter hvilken del af problemkomplekset vi ser på). Toppen var den ideologiske for ikke at sige idiotiske overbygning, som skulle retfærdiggøre nedprioriteringen: Den pinagtigt forlængede diskussion, om hvorvidt klimaforandringen nu var menneskeskabt eller ej, og det lomborgske spin, om at det hele tiden ville være klogere at gøre noget andet end lige netop noget ved klimaproblemet. Og som en, om ikke tilsigtet så dog næppe uvelkommen, kulmination: Sammenbruddet af de internationale klimaforhandlinger i Bella Centeret december 2009.

Men på gulvet, i supermarkedet, ude i landet eller hvad vi nu kalder det der, hvor frustrerede, kloge miljøbevidste og bæredygtigt indstillede mennesker befinder sig, er der, og sker der heldigvis konkrete ting, som kan enten modvirke eller afbøde klimaproblemernes direkte og indirekte effekter. Det har Det Økologiske Råd bestræbt sig på at hjælpe på vej. Og det må Rådet gerne blive ved. Klimaproblemet er, som vi skrev i 1995, fortsat det største, mest vidtrækkende og mest komplekse miljøproblem vi står over for.

Christian Ege, Cand. tech. soc.,
Sekretariatsleder Det Økologiske
Råd **Formand for Det Økologiske
Råd 2003 - 2010**

Det Økologiske Råd fortsatte arbejdet med de store spørgsmål om økonomisk vækst, bæredygtighed og klima. Vi bed os fast i spørgsmålet om virkemidler – vi opnår ikke en bæredygtig udvikling blot ved at ønske den, vi er nødt til at ændre virkemidlerne i samfundet – og her er det især de økonomiske, der tonser. Fra sidst i 90’erne har vi arbejdet målrettet for en grøn skattereform, hvor beskatning flyttes fra skat på arbejde til skat på brug af ressourcer, især fossile brændstoffer. Det ville gøre det mere attraktivt at satse på ikke-materielle værdier. Vi lancerede på et tidspunkt parolen ”Mere teater og færre flyrejser” – også for at signalere, at livet ikke skal være kedeligt – at der er andre måder at berige sit liv på, som ikke belaster kloden i samme grad som nu. Netop under og efter finanskrisen er der jo kolossalt fokus på vækst – og at sætte spørgsmålstejn herved er virkelig op ad bakke. Men så meget desto vigtigere er det at presse på for, at dette ikke bliver en undskyldning for fortsat rovdrift på kloden.

Samtidig begyndte vi at indgå i en slags arbejdsdeling i et tæt samarbejde med andre grønne kræfter i DK og EU. Udover de økonomiske virkemidler har vi opbygget en ekspertise på centrale miljøområder. Det gælder energibesparelser/CO2-reduktion, især inden for byggeri og trafik, det gælder luftforurening, landbrugets miljøforhold samt kemikaliepolitik. Vi indgår i europæiske paraplyorganisationer som European Environment Bureau, Transport & Environment og Climate Action Network og i den danske 92-gruppe. Herigennem yder vi vores bidrag til påvirkning af den europæiske og internationale miljødagsorden – og kommer langt længere ud end vores størrelse ellers ville betyde til.

Dette har krævet en oprustning på det tekniske plan. Hvis man vil gøre noget ved de flere hundrede ekstra dødsfald som følge af de ultrafne partikler, er man nødt til at vide, hvilken

slags partikelfiltre til biler der faktisk virker. Dertil kommer, at vi i 2002, efter regerings-skiftet mistede finansieringen fra Den Grønne Fond, og først efter nogle magre år lykkedes det os fra 2005 at genopbygge vores økonomi til det sekretariat på omkring 10 ansatte, som vi er i dag. Det kræver i dag ansøgninger inden for langt mere specifikke fagområder, samt at vi kan bidrage med unik vidensopbygning og formidling. Samtidig har vi fastholdt DØR som en medlemsforening, også med støtte-medlemmer og kollektive medlemmer.

Danmark er gået fra at være et foregangsland på miljø- og energiområdet til på flere punkter at halte bagefter og søge dispensation og ud-sættelse med overholdelse af EU-regler inden for f.eks. luftforurening og vandkvalitet. Hvor vi i 1980’erne ofte så EU som en trussel om at sænke niveauet i danske miljøkrav, virker EU i dag på mange måder som en løftestang. Men det går absolut ikke af sig selv. Det kræver et stærkt pres på EU fra de grønne organisationer og andre progressive kræfter, som modvægt til de store erhvervsorganisationers lobbyisme.

Vi arbejder både på kort og lang sigt. Fx på landbrugsområdet har vi helt aktuelt udført et stort arbejde med godkendelser af husdyrbrug – for at sikre, at kravet om at bruge ’Best Available Technology’ faktisk overholdes. Det mødte i starten megen kritik i landbrugskredse, hvor man mente at vi saboterede udvidelser af husdyrbrug. Men vi har indtil nu fået medhold i samtlige vores klager, som er afgjort i Miljøklagenævnet, og vi kan se, at kvaliteten i kommunernes afgørelser er steget markant.

I dag satser vi meget på alliancer og dialog, også med erhvervslivet. Vi har et tæt samarbejde med virksomheder og brancheorganisationer inden for energi, byggeri, trafik, landbrug m.v. – også selv om vi ikke er enige på alle punkter. Det udmønter sig i fælles seminarer og møder, hvor vi udvikler ideer til mere miljø- og klimavenlig praksis.

Henning Schroll var formand fra 1998-2003, men kunne desværre ikke bidrage pga. udlandsrejse.

Engageret modstander/opponent

Når man fylder 20 år, så er man snart ved at blive voksen. Sådan er det for de fleste af os, og sådan er det også for Det Økologiske Råd (DØR). Der er sket meget i miljødebatten, for jeres organisation og for landbruget, siden I så dagens lys i 1991, og der har altid været nok at tale om – og ikke mindst diskutere.

Vi har i en årrække været enige om, at der var behov for entydige og transparente regler på miljøområdet til glæde for alle, men det er vist ikke den største hemmelighed, at vi ikke altid har været enige om, hvor højt overliggeren skulle sættes. Vi har i diskussionerne altid vidst, at vi arbejdede med – og mod – en engageret modstander/opponent, der altid er klar til 'kamp'.

Nu er I ikke længere børn eller teenagere, men med de 20 år ved at blive rigtigt voksne. Vi i landbruget og landbrugets organisationer er klar til at tage de næste 20 års hårde, passionerede men forhåbentlig også altid konstruktive debatter med jer. Endnu engang, stort tillykke med de 20 år.

Niels Peter Nørring, Direktør, Miljø & Energi, Landbrug & Fødevarer

Respekteret aktør – også i Brussel

Hos Rockwool sætter vi meget stor pris på Det Økologiske Råds indsats inden for miljø- og klimaarbejdet. DØR har gennem en altid professionel og fakta baseret tilgang til området opnået at blive anerkendt politisk som en uvildig og vigtig aktør i miljø og klima debatten, og bliver derfor gerne inviteret med og hørt i relevante arbejdsgrupper, som fx når niveauet for fremtidens energikrav skal fastlægges. Det er ikke kun i Danmark, at DØR har opbygget en anerkendt og respekteret position, DØR ses også som en aktiv og respekteret aktør i NGO netværket i Brussel – vi ønsker tillykke og ser frem til et fortsat godt og inspirerende samarbejde.

Susanne Dyrbøl, public affairs manager i Rockwool International

Folkelig oplysning efterlyses

Tyve år er en god alder. Man er ung, alle vitale dele fungerer, en vis erfaring har sneget sig ind, men ikke mere end at man stadig kan skue de dybere horisonter. Jeg synes den beskrivelse passer godt på Det Økologiske Råd. På tyve år har I formået at sætte markante fingeraftryk på dansk miljø- og klimapolitik gennem seriøse analyser, digre rapporter og overskuelige materialer til offentligheden. Dette på trods af en række svære år, hvor økonomien trykkede og eksistensen ikke var givet. Samtidig er det mit indtryk, at DØR ikke har tabt gejsten eller evnen til at søge nye projekter i utraditionelle samarbejder, og ligeså ofte søger alliancen som den nødvendige konfrontation.

Skal jeg pege på ét punkt, hvor jeg lige nu savner både DØR og andre grønne organisationer som min egen, er det i den folkelige mobilisering. Det er som om, at mange af os har brugt mere tid på at løbe rundt på konferencer og forsøge at påvirke upåvirkelige politikere, end at få overbevist de vælgere, der er de eneste, der i sidste ende kan overbevise politikerne. Derfor er min fødselsdagsgave til DØR et fromt håb om, at I frem mod de 25 år sammen med alle os andre vil rette fokus mod den grønne oplysning, som der er så hårdt tiltrængt. Tillykke!

Martin Lidegaard, Formand Concito

Kompliceret stof til bred målgruppe

I Dansk Byggeri (DB) har vi stor respekt for det arbejde, som Det Økologiske Råd har gjort gennem de sidste 20 år. Det er blevet til en lang strøm af saglige rapporter, vejledninger og pjecer, som for en stor dels vedkommende har sat fokus på potentialerne for energibesparelser i bygninger – og på de mange løsninger, der er ved at høste besparelserne.

I den forbindelse har det været et kendetegn, at rådet ikke blot har behersket et kompliceret og foranderligt stofområde – men også har formået at formidle det på en måde, som har gjort det tilgængeligt og forståeligt for brede kredse. Derfor har DB også haft stor glæde af de samarbejdsprojekter, vi gennem årene har haft med DØR – og af de analyser, som vi har kunnet bestille hos rådets sekretariat.

DB har ikke altid været enig i rådets politiske udmeldinger eller forslag til, hvilke knapper, der skal drejes på for at fremme omstillingen til et klimaneutralt samfund. Vi håber dog ikke, at det svækker rådets faglige og saglige gennemslagskraft – og sender vores bedste lykønskninger.

Michael H. Nielsen, Direktør Dansk Byggeri

Gør det I er bedst til

Gennem mit arbejde med miljømærkning i Miljømærkning Danmark kender jeg DØR som en mangeårig god og seriøs dialogpartner. Og jeg er især glad for, at DØR er en organisation, der aktivt anvender de officielle miljømærker Svanen og Blomsten i arbejdet for et renere miljø. F.eks. når I i debatindlæg henviser til kravene for miljømærkning som et eksempel til efterfølgelse i miljøreguleringen eller industrien. Eller når I peger på miljømærkede varer som løsningsmulighed for forbrugere, der vil lette på kemikaliepresset i hverdagen.

Som det gælder for gode venner, får miljømærkerne ikke kun ros men også ris, når DØR kommer med input til, hvad der kunne forbedres i vores kriterier. Som oftest med gode begrundelser og altid med målet om at skabe et bedre miljø.

Vores største ønske og håb er derfor, at DØR vil fortsætte med at gøre det de er bedst til – og gerne i de næste 20 år.

Lisbeth Engel Hansen, Kriteriechef, Miljømærkning Danmark

Foregangskæmper for grøn vindernation

Det Økologiske Råd har været en af foregangskæmperne for et bæredygtigt Danmark og dermed for Danmarks nuværende position som grøn vindernation.

Samtidig fortsætter DØR sin kamp for et bedre, renere og mere miljøvenligt Danmark. Gennem årene har DØR ydet en forbilledlig indsats, ikke mindst når det gælder kampen for renere luft – for cyklister og alle andre. Et engagement og en indsats, der langt overstiger, hvad man kan forvente af en mindre organisation med begrænsede ressourcer.

Jens Loft Rasmussen, direktør Dansk Cyklistforbund

Tænketanke, organisationer, virksomheder og miljøministeren ønsker Det Økologiske Råd tillykke og giver masser af bæredygtig ros og anerkendelse, konstruktiv kritik samt kærlige indspark til fremtidens miljøkampe...

Saglig, smidig, fleksibel

Grundfos har et tæt og udbytte- rigt samarbejde med Det Økolo- giske Råd. DØR skaber merværdi for Grundfos på flere måder. For det første står DØR til rådighed for virksomheden med solid og faktuel viden i faglige og komplekse spørgsmål. Eksperterne i DØR besidder et indgående og detaljeret kend- skab til faktuelle forhold i miljø- og energi- sektoren, og I evner i høj grad at stille denne viden til rådighed for os og andre danske virk- somheder på en fleksibel og smidig måde.

DØR fungerer desuden som en vigtig spar- ringspartner i forhold til at videre-udvikle Grundfos' ambitioner for bæredygtighed. Det er afgørende for os at drøfte eksisterende og nye bæredygtighedsinitiativer med kvalificerede dialogpartnere. DØR stiller her op til en kritisk- konstruktiv dialog, blandt andet i regi af Grund- fos' NGO-Forum, og medvirker her til at inspirere og kvalificere vores videre indsats.

Endelig er DØR's vedvarende arbejde med at videreudvikle bæredygtighedstanken i DK og globalt generelt en vigtig kilde til inspiration. Det er vigtigt for os såvel som for øvrige danske virksomheder, at den samfundsmæssige debat om bæredygtighed føres på et faktuel og sagligt grundlag. DØR bidrager i høj grad hertil. Vi ser frem til det videre samarbejde!

Karen Touborg, Department Head for Group Environment, Grundfos Group Management

En voksen vagthund

20 år er lang tid, ikke mindst i miljøpolitikken. Vi har nået man- ge resultater, men nye og mere globale miljøproblemer er kom- met i fokus. Indsatsen flytter i stigende grad fra det nære i Danmark til EU og i stadig højere grad mod en global regulering.

I hele denne periode har Økologisk Råd ud- viklet sig, og har løbende sat nye – og meget forskellige – miljøproblemstillinger på dagsor- denen. Samtidig er det lykkedes at fastholde det, jeg oplever som kernen i rådets arbejde, at være miljøets vagthund: Det er en stor gevinst for både miljøet og for demokratiet, når DØR med udgangspunkt i et klart fokus på miljøet argumenterer sagligt og vedholdende for sine udvalgte mærkesager.

Dermed ikke sagt, at jeg altid er enig i rådets forslag eller vinkling af fakta. Det er vigtigt at holde fast i ambitiøse mål. Men det er også vig- tigt at anerkende de mange resultater, der er opnået.

Men nok væsentligst, så savner jeg DØR's stemme, når forskellige miljø- og naturhensyn står overfor hinanden: Vi ønsker fx vindmøller for at få klimavenlig energi, men placeringen giver udfordringer for både natur og naboer. Vi skal i de rige lande tage et medansvar for klo- dens miljøproblemer, men bliver bekymrede, når miljøhåndteringen skal ske i vores egen baghave. Vi ønsker et bæredygtigt landbrug, der kan brød- føde klodens stigende befolkningstal, men viger ofte tilbage for de teknologiske løsninger, der kan bidrage til at nå målet.

Hvordan håndterer vi disse dilemmaer? Her er DØR's bidrag savnet. Så i håbet om en modig vagthund, der også giver lyd i de svære spørgs- mål, hjertelig tillykke med fødselsdagen.

Karen Ellemann, miljøminister

Imponerende indsats

I 20 år har DØR formået at sæt- te en dagsorden og holde poli- tikerne til ilden især inden for emner som bæredygtig global udvikling, forsigtig og forsvar- lig regulering af kemiske stoffer i EU, retten til at trække vejret uden skadelige partikler i by- erne, brug af renere teknologi i husdyrstalde og lemfældig handel med CO2 kvoter.

De råd DØR kommer med er altid, som navnet siger, bæredygtige råd funderet på solid faglig grundlag. Imponerende indsats for så lille en organisation, og I har altid formået at hente hjælp fra eksperter. Vi sætter stor pris på, at DØR har stået distancen i en epoke i Danmarks historie, hvor andre råd og nævn fik kniven. DØR har haft fordelene ved at være reelt uafhængig af magthaverne.

Vi er glade for, at DØR nu deltager i Det Grøn- ne Råd sammen med en lang række andre grøn- ne organisationer. DN ønsker, at de gode økolo- giske råd fortsat vil strømme fra DØR mange år endnu!

Ella Maria Bisschop-Larsen, Præsident Danmarks Naturfredningsforening

Respekt!

Det Økologiske Råd og ener- gisektoren har længe levet i skæbnefællesskab, og her tæn- ker jeg ikke så meget på, at I får en væsentlig del af jeres penge

fra energiforbrugerne (via Energisparepuljen, red) – nej vi lever i et skæbnefællesskab, for- di den grønne udvikling I ønsker kun bliver til virkelighed, hvis vores industri kan finde en vej til at gøre det grønne til forretning. I er bedst, når I respekterer den præmis. Med jeres fødsels- dag fejrer vi ikke kun en kompetent miljøorga- nisation. Vi fejrer en organisation, som hviler på grundlæggende demokratiske værdier, som søger indflydelse via dialog, men som også kan vise tænder, når det er nødvendigt. I skal have tak for samarbejdet, og for de spark i også fra tid til anden uddeler. Det kan gøre ondt i nu- et, men set i bakspejlet er I en stemme blandt flere, som også er med til at udfordre os til at tænke nyt.

Lars Aagaard, adm. direktør Dansk Energi

Ekspertise og vagthund

Siden etableringen af Det Øko- logiske Råd har SiD (3F i dag) haft god gavn af den ekspertise som rådets medarbejdere har på klima, energi og miljø- og ar- bejdsmiljø området. Vi har haft og har stadig et tæt samarbejde med DØR, som sparrings- og samarbejdspartner, og når vi har brug for eks- pert bistand på de områder.

Ligeledes har vi haft stor gavn af den viden DØR har på økologiområdet, fx da SiD udgav Grøn Pleje, som er trykt i et oplag på mere end 50.000 eksemplarer. Og gennem de seneste år har vi haft samarbejde med omkring 'Miljø og beskæftigelse' og 'Grønne job', som stadig er aktuel både herhjemme og i udlandet.

Vi håber at fortsætte det gode samarbejde med DØR, ligesom vi håber, at DØR vil fortsæt- te med at være vagthund på klima, energi og miljøområdet, så der fortsat kan komme kriti- ske bemærkninger, når politikerne eller andre er ved at igangsætte skadelige initiativer.

Jesper Lund-Larsen, Miljø- og arbejdsmiljø- politisk konsulent, Fagligt Fælles Forbund 3F

På kant med klodens klima. Om behovet for et ændret natursyn

Anmeldt af Uffe Geetsen, Global Økologi

Den globale kultur, siger teologen Ole Jensen (OJ), står over for den gigantiske opgave at finde balancen mellem, hvad mennesket formår, og hvad det ikke formår. Vi formår fuldt ud at udnytte og efterhånden nedbryde naturen, men vi evner ikke helt at forstå, hvad det er, vi gør – endsiges hvad der er de grundlæggende årsager til ødelæggelsen.

Materiel vækst er fortsat det store mantra, trylleformen hos de økonomer og politikere, der har indflydelse. Men fortsat vækst efterlader hver dag kloden fattigere på dyre- og plantearter og mindre klimatisk stabil – og det er uigenkaldeligt. Med hvilken ret indskrænker vi denne fuldkomne mirakuløse livsvrimmel, som jord og atmosfære har ladet fremstå over millioner af år?

I bogen søger OJ at belyse, hvordan den – for ham at se – afgørende *naturopfattelse* har udviklet sig fra Det Gamle Testamente over sengræsk nedvurdering af *den sansede* verden til nyere tids rationalisme og nutidens udbredte materialisme. OJ

bygger på K. E. Løgstrups forståelse af menneskets plads i naturen, en forståelse hvis kerne er, at universet og dermed naturen ikke blot er menneskets *omgivelser* men menneskets *ophav*. Det er i virkeligheden katastrofalt udelukkende at se på naturen som omgivelser, som helt står til vores rådighed, og som vi derfor kan bruge, som vi vil, når blot vi ikke skader os selv og andre (hvad vi dog allerede gør i gigantisk omfang). Med rovdriften på naturens rigdomme har vi skridt for skridt opbygget en skammelig 'krænkerkultur'. Vi må forstå, at naturen også er til i sin egen ret. "Det ser vi på dens pragt og værdighed. Og det vil den respekteres for", siger OJ med baggrund i Løgstrups naturopfattelse og kristendomssyn.

Udryddelsen af tusinder af dyre- og plantearter hvert årti vil sandsynligvis ikke standse. Rovdriften på energiressourcerne, forringelsen af muldjordens og grundvandets kvalitet fortsætter. Og ødelæggelsen af atmosfærens balance forvolder allerede store skader, især i Syd. OJ tror ikke på, at nutidens samfund kan standse denne nedslidning udelukkende af fornuftsgrunde og selvopholdelsesdrift. Det er jo ufatteligt dumt at ødelægge sit livsgrundlag. Men det er det, vi gør. Vi må indse, at det ikke blot er eksistensnedbrydende, men at det er *skammelig*. Først denne erkendelse vil kunne gøre tilstrækkeligt indtryk. "Vi må genlære *agtelsen* for skaberværket, indlære en hidtil ukendt sans for *det uerstattelige*, som nu med ét er truet af vore magtmuligheder, Og vi må lære os *selvbegrænsningens* kunst." Kort sagt fundamentalt ændre livsform.

Tankevækkende er det, at tilsvarende tanker om holdningen til en dybt truet natur er udtrykt år efter år gennem mange årtier. OJ citerer f.eks. teolog og tidligere Askovforstander Knud Hansen for følgende udtalelse i 1944: "I *undseelsen* er der en fornemmelse af, at der er grænser for, hvad man kan gøre uden at blive et umenneske og miste sig selv ... Det gælder f.eks. i vort forhold til jorden. Det er ikke længere præget af undseelse, men af rovdrift... Undseelse er bevidstheden om, at livet er en gave, en gave der krænkes og foragtes, hvis man møder den med hovmod. Uden undseelse vil verden efterhånden blive øde og tom som før skabelsen."

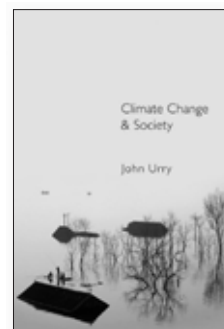
Alt i alt gennemgår bogen – med baggrund i kristen idehistorisk tænkning – hovedtræk i naturødelæggelsens karakter og forløb. I dag står samfundene med deres "brutale natursyn" og hensynsløse handlinger over for næsten uovervindelige vanskeligheder mht. at vende vore og samfundets holdninger 180 grader over til respekt, nænsomhed og mådehold.

Hen mod bogens slutning tager OJ klart afstand fra nyliberalismen, - denne overmægtige motor for uhæmmet materiel vækst og naturnedbrydning. Samspelet mellem en tøjlesløs økonomiform og en iskold materialistisk naturhusholdning belyses i bogen. Men især har bogen sin styrke i at give et bud på det brutale natursyns opkomst og følger i sig selv.

Ole Jensen: *På kant med klodens klima. Om behovet for et ændret natursyn.* 176 sider, 189 kr. Forlaget Anis, 2011.

Climate Change & Society

Anmeldt af Claus Wilhelmsen, Global Økologi

Sociologien skal længere frem i vognen, når det gælder analyser af klimaforandringerne. For at overbevise sine fagfæller (og andre potentielt interesserede) herom, skal denne bog give forslag til, hvordan sociologien kan analysere de (for forfatteren at se) mest signifikante emner som de menneskelige samfund er konfronteret med, i dette potentielt katastrofale 21. århundrede. Samtidig er bogen et opgør med, eller mildere formuleret et nødvendigt supplement til, de to videnskaber som i dag dominerer debatten om klimaforandringer; naturvidenskaben og økonomien. Førstnævntes fortjeneste er så, at det, hovedsageligt via FN's klimapanel IPPC, har været naturvidenskabens fortjeneste at sikre beviser for, at klimaforandringerne er menneskeskabte. Sidstnævntes dominans illustreres ved det såkaldte 'Stern review' som i 2006 på 700 sider påpegede, at det er vigtigt at skifte til en lav-carbon økonomi. Bogen og såvel den offentlige debat bærer i dag præg af, at især disse to fagretninger er kommet sociologien i forkøbet, samt nyder en histo-

risk og kulturelt betinget forrang for at udtale sig om henholdsvis natur og samfundsforhold. Foruden de to førnævnte eksempler, var det især Al Gore's 'En ubekvem sandhed' som fik klimaforandringerne på den politiske og offentlige dagsorden i 2006. Herudover er debatten præget af miljøpolitiske debattører som journalister, filmfolk og en masse andre, som har travlt med det som forfatteren kalder "den nye katastrofisme".

Hvad er det så sociologien kan, som de andre ikke kan, i denne sammenhæng? Det er at bringe samfundet centralt ind i analysen af klimaforandringerne, fx på den samfundsmæssige baggrund for de menneskeskabte klimaforandringer, samfundets nuværende funktionsmåde, som ligger bag det store CO₂-udslip og klimaforandringerne konsekvenser for selvsamme samfund - eller det som sociologen Ulrich Beck kalder Boomerang-effekten, hvor de menneskeskabte klimaforandringer vender tilbage som uintenderede konsekvenser og ofte rammer andre samfund og samfundsgrupper, end de som har skabt dem. Sociologiens fokus er på samfundet, på social adfærd, sociale grupper og deres (magt) struktur og funktionsmåder, og de forandringer der er i disse, især i de vestlige samfund. Her er det evident, at vi har skabt, lever i og er udfordret af et samfund, der som biprodukt har et højt CO₂-udslip. Et væsentligt bidrag fra sociologien kunne ifølge forfatteren, især være, at anviser veje til et lav-carbon samfund ved at finde, fokusere på og analysere de forskellige alternativer som er på vej, og som kan vise vejen til

et lav-carbon samfund, og herved gøre den gamle samfundsmode forældet, ved det positive eksemplets magt.

En på nogle måder overflødig bog, som kunne være afgrænset til et debatindlæg i et sociologisk fagtidsskrift og en kronik om nødvendigheden af en større bredde i samfundsdebatten, end den som økonomien kan levere. Pointerne for sociologiens bidrag til debatten om klimaforandringerne har været fremført i mindst en dekade, men en pointe fortjener selvfølgelig gentagelse og flere stemmer for at vinde indpas, så behovet eksisterer stadig!

John Urry: *Climate Change & Society*. 217 sider. Polity Press. 2011.

JOBOPSLAG

Det Økologiske Råd søger sekretær og student!

Pga. af et stigende antal projekter ønsker Det Økologiske Råd at opnormere de generelle sekretariatsfunktioner. Vi søger derfor en ny sekretær til 20-30 timer/uge, afhængig af kvalifikationer.

Vi søger også en studerende med mindst 2 års studieerfaring inden for miljørelevant studieområde. Arbejdet vil være en kombination af miljøfagligt og organisatorisk-administrativt. Op til 15 timer/uge.

Se hele opslaget på www.ecocouncil.dk

Blegdamsvej 4B 2200 Kbh N Tlf 3315 0977
info@ecocouncil.dk www.ecocouncil.dk

STØT OS –

en 50'er gør en verden til forskel!

Det Økologiske Råd har brug for at modtage mindst 100 gavebidrag om året á mindst 50 kr. – for at kunne modtage støtte fra Tips&Lotto.

Derfor er en 50'er eller mere en særdeles kærkommen gave. Den sikrer os nemlig et tilskud på ca. 75.000 kr!

➔ SÅDAN GØR DU:

Overfør 50 kr. (eller mere) til kononummer: 8401 1014176. Angiv navn og adr. på bidragsyder.

Bemærk: Der kan overføres flere bidrag fra samme konto, hvis vi modtager navn og adresse på hver bidragsyder – pr. mail på info@ecocouncil.dk

Du kan også overveje at tilslutte betalingen BS, så beløbet overføres fast hvert år – det har mange allerede gjort.

Tak for din støtte!

Første kommune med *Cleaner Car Contract!*

Frederiksberg Kommune har som den første kommune indgået en kontrakt med Det Økologiske Råd om at skabe en grønnere bilpark. Kontrakten – kaldet *Cleaner Car Contract* – fastsætter en grænse for, hvor meget CO2 kommunens bilpark må udlede i 2012.

“Frederiksberg er en grøn by, og kommunen har lagt en klimastrategi, som bl.a. betyder, at vi løbende anskaffer biler, der forurener mindre og er mere energieffektive. Nu tager vi næste skridt og indgår en aftale med Cleaner Car Contracts, hvor vi forpligter os til at opfylde kriterierne for en såkaldt Silver Fleet allerede fra 2012”, udtaler borgmester Jørgen Glenthøj (C).

Det betyder, at flåden af nye personbiler gennemsnitligt i 2012 må udlede 130 g CO2/km.

“40 pct. af alle nye biler i EU købes til erhvervsformål. Det har derfor meget stor og positiv betydning, når en kommune som Frederiksberg på denne måde vil være med til at fremme en mere bæredygtig transport”, siger Bo Normander, formand for Det Økologiske Råd.

Cleaner Car Contracts har til formål at sende et stærkt signal til bilproducenter og importører om, at vigtige aktører på bilmarkedet efterspørger grønnere teknologi. Det Økologiske Råd i samarbejde med andre organisationer i Europa står bag.

Konference om grøn skatteomlægning 15-16. sept. i Kbh.

Det Økologiske Råd deltager i Green Budget Europas (GBE) arbejde for at fremme grønne skattereformer i Europa. GBE vil uddele sin årlige pris. Se også omtale s. 23

Det Økologiske Råds 20 års fødselsdag Konference og fest fred. d. 11. nov i Kbh.

Vi har desværre måtte ændre dato, da flere oplægsholdere ikke kunne. Vi beklager. Temaet for konferencen bliver alternativer til bruttonationalproduktet (BNP). Program og sted bliver offentliggjort senere på www.ecocouncil.dk

Har du et talent, du har lyst til at optræde med til festen? Musikalsk, stand-up eller andet – så skriv til christian@ecocouncil.dk

Elbil-seminar 26. okt. på Christianborg kl. 10.00-16.30 i Fællessalen

Det Økologiske Råd holder konference om mulighederne for anvendelse af elbiler i Danmark. Seminaret skal være med til at skubbe introduktionen af eldrevne biler op i fart. Der vil være oplæg og debat om elbilers indpasning i energisystemet, herunder ladebatter og om hvordan vi sikrer et markedsgennembrud. Program og tilmelding, se www.ecocouncil.dk.

Konference *Diet for a Clean Baltic* 26. okt. i Kbh.

Som led i BERAS-projektet arrangerer Det Økologiske Råd konferencen 'Diet for a Clean Baltic' - i samarbejde med Københavns Madhus. Se også s. 19

Luft- og støjforureningen på Nørrebro 8. nov. kl. 19.30-22.00 i Verdenskulturcenteret i Kbh. N

På mødet præsenteres målinger af luft- og støjforureningen på Nørrebro og det diskuteres, hvordan forureningen kan nedbringes. Med et bredt politisk debatpanel af kommunalpolitikere, til åben debat af luft- og støjforureningen og løsninger. Lav en forregistrering og få programmet hos Kåre: karp@env.dtu.dk
Støttet af Nørrebro Lokaludvalg.

Konference Global opvarmning pga. *black carbon* 15. nov. kl. 9.00-16.30 i Fællessalen på Chr.borg.

Status for forureningen med *black carbon* i relation til global opvarmning og isafsmeltning ved polerne samt løsningerne. Med et politisk debatpanel, til åben debat af forureningen og løsningerne med folketingspolitikere. Lav en forregistrering og få programmet hos Kåre: karp@env.dtu.dk

Konference Luft- og støjforurening i DK 16. nov. kl. 9.00-16.30 i Fællessalen på Christiansborg.

Status for luft- og støjforureningen i DK og de tekniske løsninger, der kan minimere forureningen. Med et bredt politisk debatpanel, til åben debat af luft- og støjforureningen samt løsningerne. Lav en forregistrering og få programmet hos Kåre: karp@env.dtu.dk

Støttet af Europa Nævnet.

PUBLIKATIONER

Her ser du et udpluk af Det Økologiske Råds publikationer.

På www.ecocouncil.dk kan du se flere. De kan bestilles elektronisk, og de fleste downloades gratis. Pris: + porto og gebyr. KlASSESÆT giver normalt 33% rabat. Du kan også bestille publikationer på tlf. 3315 0977.

NY Kød med omtanke

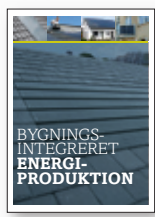
Vi udgiver i september en film og et hæfte om vores store kødforbrug og dets betydning for klimaet og fordelingen af klodens landbrugsareal. Film og hæfte retter sig imod de gymnasiale uddannelser – til brug i geografi, samfundsfag, biologi.

NY Forurening fra skibsfart

Nyt hæfte sætter fokus på luftforurening og CO2 fra skibsfart. Hæftet beskriver forureningens helbredseffekter og samfundsøkonomiske omkostninger, samt de tekniske løsninger, den nuværende regulering af skibsfarten og forslag til den nødvendige yderligere regulering, bl.a. via miljømærkning af skibe. Både på dansk og engelsk.

NY Rapport om bygningsintegrerede energiløsninger

I samarbejde med Dansk Byggeri har DØR udsendt rapporten Bygningsintegreret energiproduktion. Her kortlægges vedvarende energi løsninger til el- og varmeproduktion integreret i bygninger. Indeholder udbud af produkter, herunder hvilke bygninger og beklædningsmaterialer de egner sig til, samt hvilken energiproduktion og økonomi løsningerne giver i forhold til klassiske løsninger. Kun elektronisk.

NY Sådan ligger landet – tal om landbruget 2011

Syv af Danmarks grønne organisationer dokumenterer med en række data landbrugets påvirkning af natur og miljø, husdyrvelfærd i det intensive landbrug, værdien af landbrugsproduktionen og landbrugets bidrag til samfundet. Kun elektronisk.

NY Trafikkens forurening – med fokus på partikler og kvælstofoxider

Det Økologiske Råd har revideret hæftet om trafikens sundheds- og miljøskadelige forurening. Hæftet beskriver forureningen, og hvilke tekniske og lovgivningsmæssige muligheder der er for at løse den. Hæftet findes både på dansk og engelsk.

Det højteknologiske landbrug – anbefalinger til miljøteknologi

Anbefalinger til løsning af miljøproblemer ved staldanlæg til forskellige husdyrarter og et bud på højteknologiske løsninger ved markdrift og pesticidanvendelse. Hæftet er kortfattet og klart og fungerer derudover som et opslagsværk for alle, som beskæftiger sig med landbrugets miljøproblemer. Det Økologiske Råd, januar 2011, Hæfte, 20 sider. (pris 10 kr. + porto)

Teknologi og miljø i landbruget – artikelsamling

6 artikler om temaer i projektet Teknologi og miljø i landbruget. Højteknologisk landbrug – næringsstoffer og Pesticider. Energiforbrug, biomasse, bioenergi. Jordens frugtbarhed. Reform af CAP. Et indlæg i den fremadrettede dialog mellem landbrug, miljøorganisationer og aktører i samfundet i øvrigt. Arbejdsrapporterne kan downloades fra vores hjemmeside. Hæftet kan fås via vores webshop (10 kr. + porto).

Klimavenlige Energi-løsninger

Hvordan kan små og store energiforbrugere medvirke til at sænke CO2-udslippet – enten ved at spare hos os selv, ved at investere i VE eller ved at vælge et strømprodukt med klimaeffekt. Vi gennemgår de mange faldgruber og kommer med anbefalinger til handlinger som reelt medvirker til CO2-reduktion. Hæftet følger bl.a. op på Branchedeclaration om strøm med klimavalg, som vi var med til at udarbejde sammen med branchen og myndighederne. Gratis. Kan downloades og bestilles. Opdateret udgave 2011.

Se mere på www.ecocouncil.dk

Afsender
Global Økologi
c/o Det Økologiske Råd
Blegdamsvej 4B
2200 København N

Valget er også et klima-valg!

Energi og klima bør være et centralt emne i valgkampen.

Der vil naturligt være stort fokus på økonomi og arbejdsløshed. Men her kan klimapolitik være en del af løsningen. Danmark har stået i stampe alt for længe. Det er skidt for klimaet. Men det er også skidt for dansk erhvervsliv, som netop skulle bruge klimakravene til at komme på forkant, så vi senere kan sælge løsninger i udlandet, skriver Det Økologiske Råd i en pressemeddelelse, og fortsætter:

Kommentatorer vil uden tvivl sige, at klima og energi ikke er et vigtigt spørgsmål i dette valg. Men en undersøgelse, som Epinion lavede for 5 grønne organisationer i februar viste, at 57% af vælgerne fandt, at klima burde være blandt valgets fem vigtigste spørgsmål.

Hvad de forskellige partier mener om miljø og klima, kan du se i *Global Økologi* nr. 1 2011, hvor vi lavede en større interview-undersøgelse af partiernes holdning (Enhedslisten, SF, Radikale, Konservative og Dansk Folkeparti).

"Politikere og kommentatorer undervurderer befolkningens interesse for klima og miljø", udtaler Christian Ege, sekretariatsleder i Det Økologiske Råd.

Global Økologi ønsker alle et godt valg!

I *Global Økologi* nr. 1/2011 spurgte vi de forskellige partier om deres holdninger på miljø- og klimaområdet, i alt 13 spørgsmål, som kunne besvares ja/nej. De mest ambitiøse på miljø- og klima-området var oppositionspartierne. Enhedslisten, SF, De Radikale, Konservative og Dansk Folkeparti deltog.

Resultater fra Epinion-undersøgelsen, kan du finde på www.ecocouncil.dk

